

dr hab. Waldemar Ossowski

Program działalności Muzeum Gdańska na lata 2018–2025

1. Wstęp

Kreśląc plany działalności Muzeum Gdańska na kolejne 7 lat, konieczne jest przypomnienie obowiązujących głównych dokumentów programowych wyznaczających zakres działania instytucji. Muzeum działa na podstawie ustawy z 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 2012 r. poz. 987) oraz obowiązującego od niedawna nowego Statutu uchwalonego przez Radę Miasta Gdańska 18 grudnia 2017 r. (uchwała nr XLVI/1364/17), który uprawomocnił się z końcem stycznia 2018 r.

Plany działalności Muzeum Gdańska na lata 2018–2025 powinny być także zgodne z kierunkami działalności nakreślonymi w obowiązującej strategii rozwoju miasta.

Wizję Gdańska w 2030 r. sformułowano w dokumencie zatytułowanym „Gdańsk 2030 Plus. Strategia Rozwoju Miasta” przyjętym do realizacji uchwałą w roku 2014. Kultura została w nim zdefiniowana jako jeden z pięciu zasadniczych obszarów rozwoju miasta skupiających najważniejsze lokalne działania i przedsięwzięcia w postaci celów strategicznych ujętych w następujące zadania:

- ochrona i umacnianie materialnego i duchowego dziedzictwa Gdańska,
- umacnianie wspólnoty i tożsamości kulturowej gdańszczan oraz tworzenie warunków dla integracji sąsiedzkiej,
- budowanie pozycji Gdańska jako międzynarodowego centrum kultury,
- urozmaicanie oferty kulturalnej, zwiększanie dostępności kultury oraz pobudzanie rozwoju kreatywności i sztuki,
- pobudzanie pasji i zainteresowań, aktywnego udziału w kulturze oraz tworzenie warunków służących rozwojowi osobistemu.

Wdrażaniu Strategii Rozwoju Miasta Gdańsk 2030 Plus służą Programy Operacyjne z zarysowanym horyzontem czasowym do roku 2023. Opisują one działania prowadzące do realizacji wyznaczonych celów oraz wskaźniki ich osiągnięcia. Do realizacji przyjętych celów w obszarze kultury został stworzony Program Operacyjny Kultura i Czas Wolny, w którego realizacji uczestniczy także Muzeum Gdańska. Założenia tego programu podkreślają między innymi, że ważnym elementem Strategii jest dbałość, wspieranie i wzmacnianie wszystkiego, co stanowi specyfikę i *genius loci* Gdańska, materialne i niematerialne dziedzictwo miasta, sfery budujące zarówno tożsamość gdańszczan, jak i zewnętrzny wizerunek Gdańska.

Poza dokumentami strategicznego rozwoju Gdańska autorski program działalności Muzeum Gdańska na lata 2018–2025 jest oparty również na doświadczeniach realizowanej dotychczas strategii Muzeum Gdańska oraz innych koncepcji, planów i projektów wypracowanych w minionych trzech latach.

2. Nowa strategii działalności

Celem Muzeum Gdańska jest gromadzenie i ochrona materialnych i niematerialnych dóbr kulturalnego dziedzictwa Gdańska (to ostatnie zadanie stanowi *novum* w zakresie zadań Muzeum wprowadzone do działalności w roku 2016). Zgodnie z nowym statutem katalog realizowanych zadań został poszerzony również o inicjowanie i prowadzenie różnorodnych projektów dotyczących Gdańska. Dzięki temu Muzeum Gdańska ma być nie tylko miejscem prowadzenia badań i upowszechniania wiedzy o przeszłości miasta, lecz także jej twórczego wykorzystania w działaniach dotyczących teraźniejszości i przyszłości miasta. Jako jedyna miejska instytucja kultury zajmująca się dziejami grodu nad Motławą ma podejmować ten temat w kontekście społecznym i kulturowym oraz w jak najszerzej perspektywie historycznej. W ten sposób Muzeum Gdańska ma pełnić funkcję centrum wymiany wiedzy, myśli, refleksji o Gdańsku we wszystkich wymiarach.

W latach 2015–2018 cel i sens istnienia Muzeum wyrażała misja sformułowana jako: „...służymy społeczeństwu poprzez ochronę i promowanie dziedzictwa historycznego i kulturowego miasta Gdańska oraz wzmacnianie tożsamości współczesnych gdańszczan”. Natomiast wizja Muzeum Gdańska została zdefiniowana następująco: „...jedno z trzech najlepszych muzeów miejskich w Polsce, rozpoznawalne muzeum miejskie w rejonie Bałtyku oraz ulubione muzeum gdańszczan”.

Na lata 2018–2025 konieczne będzie wypracowanie nowej strategii działalności stanowiącej kontynuację i poszerzenie dotychczas wyznaczonych celów, jak również podjęcie nowych wyzwań w związku ze stale zmieniającym się otoczeniem. Niemniej jednak w dalszym ciągu powinny być realizowane działania mające na celu przekształcenie Muzeum Gdańska w kluczowe miejsce kształtowania tożsamości współczesnych gdańszczan.

Natomiast jednym z nowych, głównych kierunków działania będzie stworzenie w Muzeum Gdańska centrum wiedzy o mieście. Realizacja tego celu będzie polegać na prowadzeniu działalności wystawienniczej, edukacyjnej, naukowej i popularnonaukowej opartej na systematycznie gromadzonym materialnym i niematerialnym dziedzictwie. W realizacji tego celu podejmowane działania będą skoncentrowane na osiągnięciu takich efektów, które pozwolą postrzegać Muzeum jako główne miejsce, w którym można uzyskać najbardziej wiarygodne informacje o historii i dziedzictwie Gdańska, o rozwoju urbanistycznym, przestrzennym, architekturze, ludziach, dziejach miasta oraz współczesnych problemach jego rozwoju w kontekście historycznych uwarunkowań kształtujących jego współczesny obraz.

Jednocześnie powinien się zmienić sposób oceny realizowanych dotychczas celów poprzez odejście od mierników ilościowych w kierunku oceny działalności pod względem jakościowym. Taka ocena prowadzonej działalności znajdzie odzwierciedlenie w trendach rozwijającej się od lat 80. zeszłego wieku ekonomii kulturowej, która obecnie skupia się na oddziaływaniu społecznym i wskaźnikach jakościowych. Tym samym Muzeum Gdańska powinno działać zgodnie z założeniem, że wyznacznikiem opłacalności projektów muzealnych jest korzyść społeczna wynikająca z ich realizacji, mierzona przede wszystkim jakościowo, nie zaś jedynie ilościowo.

Korzyść ta może przyjąć różne formy, bezpośrednio lub długofalowo oddziaływające na odbiorców kultury, przy czym najczęściej są to:

- a) zwiększenie przestrzeni wystawienniczej udostępnionej zwiedzającym, tym samym zwiększenie dostępności gromadzonych i prezentowanych zbiorów,
- b) zapewnienie zabezpieczenia zbiorów i zabytkowych obiektów architektonicznych przed degradacją, tym samym zachowanie ich dla obecnych i przyszłych pokoleń,
- c) pozyskanie nowych zbiorów, które Muzeum może zabezpieczyć i udostępnić zwiedzającym w swoich oddziałach oraz online, tym samym zostaną one zachowane nie tylko dla obecnych, ale i przyszłych pokoleń,
- d) opracowanie naukowe zbiorów, zwiększające poziom wiedzy o dziedzictwie kulturowym, rzemiosłach, tradycjach w zakresie regionalnym, krajowym i międzynarodowym, tym samym przyczynienie się do edukacji historycznej społeczeństwa,
- e) wydawanie publikacji, w tym monografii i syntez powiększających dorobek naukowy na temat historii miasta, regionu bądź w obszarze dziedzin, takich jak np. złotnictwo, meblarstwo, bursztynnictwo, zegarmistrzostwo, a tym samym przyczynienie się do rozbudzenia zainteresowania społeczeństwa wiedzą o życiu codziennym w przeszłości,
- f) przepływ informacji, w którym uczestniczy Muzeum, przyczyniający się do zwiększenia zasobu wiedzy specjalistycznej w nim zgromadzonej, zapewniający niejednokrotnie efekt synergii w interdyscyplinarnych projektach naukowych,
- g) udostępnianie zasobów dziedzictwa kulturowego do ponownego wykorzystywania, tym samym przyczynienie się do rozwoju branż kreatywnych i wzrostu PKB UE zgodnie z założeniami Komisji Europejskiej w zakresie tworzenia społeczeństwa informacyjnego i społeczeństwa wiedzy.

Takie podejście jest również zgodne z definicją muzeów ICOM, według której muzea służą rozwojowi społeczeństwa.

Dotychczasowe analizy strategiczne sytuacji Muzeum wskazują, że w najbliższych latach należałoby przyjąć do realizacji typ strategii określanej jako „konkurencyjna”. Polega ona na eliminowaniu słabych stron funkcjonowania organizacji, przy jednoczesnym maksymalnym wykorzystaniu szans istniejących w otoczeniu, a sprzyjających rozwojowi. W ramach tego typu strategii rekomendowane kierunki działania to powiększanie/wzmacnianie zasobów (finansowych, marketingowych, kompetencyjnych), ulepszanie produktów i usług, zwiększanie efektywności (skuteczności) działania, usprawnianie organizacji/procesów oraz selektywne redukowanie kosztów. Warto podkreślić, że nie straciły na aktualności wartości zdefiniowane w 2016 r., jakimi powinno się kierować Muzeum, czyli: prawda, uczciwość, otwartość, zaufanie, pasja i zaangażowanie, gospodarność, wysoka jakość, rozwój, dziedzictwo i Gdańsk, jako wartość sama w sobie.

3. Strategiczne cele działalności Muzeum Gdańska na lata 2018–2025

Główne kierunki aktywności Muzeum Gdańska w latach 2018–2025 będą nakierowane na realizację poniżej wymienionych głównych kierunków działań.

3.1. Budowa Oddziału Głównego Muzeum Gdańska

Głównym celem strategicznym na najbliższe lata będzie kontynuacja prac nad powstaniem nowego Oddziału Głównego Muzeum, w którym w zamierzeniu ma być prezentowana ponad 1000-letnia historia miasta. Zakres przedsięwzięcia obejmuje zaprojektowanie oraz wybudowanie dedykowanego budynku oraz stworzenie scenariusza, a następnie wystawy stałej muzeum.

Działania te rozpoczęły się i wynikają z postanowień Rady Miasta Gdańska wyrażonych w uchwale z 31 sierpnia 2017 r. (uchwała nr XLII/1168/17) zawierającej intencję zbudowania placówki kulturalnej z funkcją muzealną i edukacyjną, propagującej wiedzę o historii i tożsamości miasta nowoczesnymi środkami, w atrakcyjnej dla współczesnego odbiorcy formie. W zamierzeniu ma to być nowoczesny budynek, dostosowany do potrzeb zwiedzających, który pomieści ekspozycję poświęconą historii miasta oraz przestrzeń do działań edukacyjnych. Na jego lokalizację został wskazany teren pomiędzy ulicami Wapienniczą, Rycerską i Karpią.

Nowa siedziba główna Muzeum ma się stać zarówno przestrzenią gdańszczyzan – miejscem tworzenia lokalnej tożsamości i edukacji, jak i jednym z najważniejszych miejsc turystycznych na mapie miasta – przestrzenią objaśniającą ideę miasta i jego unikatowość. Poza strefą wystawienniczą ma to być także laboratorium tożsamości Gdańska, ośrodek żywej refleksji, przyjazna przestrzeń do spędzania wolnego czasu. Ważne jest, aby mieszkańcy mogli uczestniczyć w życiu tego miejsca, współtworzyć Muzeum, a następnie aktywnie i stale korzystać z jego oferty. Natomiast turyści i goście, przebywający w mieście tylko przez chwilę, powinni mieć okazję, by w Muzeum pogłębić i rozszerzyć swoją wiedzę o jego historii. Ma to być ważny punkt edukacji historycznej, miejsce, do którego się wraca, Muzeum żywo reagujące na aktualne potrzeby społeczeństwa.

Biorąc pod uwagę złożoność historii Gdańska oraz oczekiwania lokalnej społeczności, nowe Muzeum powinno mieć możliwość szerokiego i wszechstronnego działania. Mając świadomość, jak szybko dezaktualizują się wystawy muzealne, nie musimy próbować zamknąć całej wiedzy o mieście w jednej ekspozycji. Nie powinno to być Muzeum jednowymiarowe, ale wielofunkcyjne. Opowieść o mieście może być konstruowana na wiele sposobów: przez wystawy stałe, wystawy czasowe, działania edukacyjne, naukowe i kulturalne. Jednocześnie w nowym budynku powinny się znajdować nowoczesne gabinety o charakterze magazynów otwartych i pracownie muzealne, bez których niemożliwe jest prawidłowe funkcjonowanie Muzeum i opieka nad zbiorami stanowiącymi dziedzictwo tożsamości historycznej i kulturowej miasta. Ważne jest zatem, aby następowało tu przenikanie funkcji; z jednej strony budynek ma być miejscem, gdzie zbiory będą gromadzone, przechowywane, konserwowane, eksponowane i wprowadzane do cyfrowej rzeczywistości, a z drugiej – przestrzenią, do której będzie miał dostęp zwiedzający, w tym również do gabinetów i pracowni z muzealiami.

3.2. Przebudowa i adaptacja Wielkiego Młyna na nową siedzibę Muzeum Bursztynu

Kolejnym ważnym celem strategicznym będą działania na rzecz zmiany siedziby i dalszego rozwoju Muzeum Bursztynu, oddziału Muzeum Gdańska, jednego z najczęściej odwiedzanych muzeów w Gdańsku. Obecna siedziba, Zespół Przedbramia ulicy Długiej, poprzez swoją ograniczoną powierzchnię uniemożliwia pełne wykorzystanie potencjału zgromadzonych kolekcji obiektów bursztynowych. Z powodu licznych barier architektonicznych jest ona również niedostępna dla osób niepełnosprawnych i starszych. Brakuje tu także miejsca na pomieszczenia przeznaczone na działalność edukacyjną oraz naukowo-badawczą, laboratorium czy pracownię konserwatorską, niewystarczająca jest także liczba pomieszczeń socjalno-gospodarczych, sanitariatów i magazynów.

Obecnie Muzeum Gdańska rozpoczęło w Wielkim Młynie realizację pierwszego etapu całości prac, w ramach projektu „Kompleksowa modernizacja energetyczna budynków mieszkalnych i użytkowych zlokalizowanych na terenie Gminy Miasta Gdańska – w latach 2017–2020” dofinansowanego ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Pomorskiego na lata 2014–2020. Planowane prace obejmują wymianę i docieplenie pokrycia dachowego, montaż nowej stolarki okiennej i drzwiowej, wykonanie nowego systemu wentylacji i klimatyzacji oraz centralnego ogrzewania.

Po przeprowadzeniu niezbędnych prac budowlano-konserwatorskich kolejnym etapem działań będzie realizacja nowej wystawy stałej. Obecnie został opracowany projekt wystawy i Muzeum stara się pozyskać środki na ten cel w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Polska–Rosja na lata 2014–2020. Poza wystawą stałą przewidziano miejsce na restaurację, sale wystaw czasowych, przestrzeń edukacyjną, magazyny, aptekę bursztynową, sklep muzealny i manufakturę bursztynu, kawiarnię, bibliotekę tematyczną, pracownie muzealne oraz biura. Cała przestrzeń ekspozycyjna będzie dostępna dla osób niepełnosprawnych. Ostatnim etapem realizacji tego zadania powinno być odtworzenie dziewięciu kół młyńskich na elewacji północnej oraz modernizacja elektrowni wodnej na elewacji południowej Wielkiego Młyna.

Powstanie nowej siedziby Muzeum Bursztynu pozwoli na wzmacnianie roli Gdańska jako światowej stolicy bursztynu oraz silniejszą promocję wiedzy o bursztynie bałtyckim i burszynnictwie gdańskim. Muzeum zyska także nową atrakcyjną placówkę w dobrej lokalizacji, licznie odwiedzaną przez turystów, co pozwoli znacząco zwiększyć wpływy własne z biletów wstępu oraz wynajmu przestrzeni na usługi towarzyszące.

3.3. Przebudowa pomieszczeń w Ratuszu Głównego Miasta Gdańska oraz wykonanie wystawy stałej „Ratusz. Podróż do wnętrza miasta”

Plany działalności na lata 2018–2025 zakładają, że dotychczasowa siedziba główna, czyli Ratusz Głównego Miasta, ma dalej pełnić funkcję ważnego miejsca, które należy odwiedzić, jeśli chce się wniknąć głębiej w historię Gdańska i jego związków z Polską, poznać specyfikę życia Gdańska jako organizmu miejskiego, a co za tym idzie – życia samych gdańszczan, uświadomić sobie złożoność procesów historycznych i ich edukacyjną rolę w zrozumieniu współczesności.

Do realizacji tego celu planowane jest wykonanie nowej wystawy stałej zgodnie z opracowanym w 2018 r. scenariuszem i koncepcją wystawienniczą zatytułowaną „Ratusz.

Podróż do wnętrza miasta”. Chcąc, by Ratusz „opowiadał” sam o sobie, należy wyeksponować elementy, które wskazują na jego wcześniejsze, historyczne funkcje. Dlatego według nowej koncepcji zostanie przywrócony początek trasy zwiedzania przy głównym, reprezentacyjnym wejściu do budynku. Dzięki temu zwiedzający nie tylko zaczynają swoją przygodę z Ratuszem w taki sam sposób, jak dawni gdańszczanie, ale także doświadczają od pierwszej chwili architektury i przestrzeni budynku w sposób zgodny z pierwotnie zakładanym doświadczeniem jego odbioru (reprezentacyjność, funkcje publiczne, splendor władzy).

Ta zmiana ma także inne ważne konsekwencje – zakończenie trasy przewidziano na dziedzińcu Ratusza, gdzie będzie się znajdowała kawiarnia, a w przejściu do ul. Długiej zwiedzający znajdą sklep muzealny. Tym samym zostanie zagospodarowany dziedziniec, a ponadto – dzięki przejściu prowadzącemu do niego z poziomu ulicy – kawiarnia będzie mogła funkcjonować także po zamknięciu właściwej części Muzeum. To zaś otwiera szerokie możliwości organizacji wydarzeń towarzyszących: koncertów, spotkań, projekcji, a także – ogólnie – odwiedzenia Ratusza nie tylko z powodu wystaw.

Cechą charakterystyczną nowej wystawy w Ratuszu Głównego Miasta ma być jej otwartość na nowe metody pracy z publicznością, z nowymi grupami odbiorców reprezentujących różne środowiska, wprowadzanie nowych metod edukacyjnych oraz form pracy z odbiorcą.

Ze względu na bogactwo wątków historycznych, które można odnaleźć w przestrzeni ratuszowej, konieczne będzie opracowanie ścieżek zwiedzania dopełniających główny przekaz wystawy, adresowanych na przykład do ekspertów, dzieci czy młodzieży. Do każdej ścieżki zostanie opracowany przewodnik rozwijający osobne wątki, dostępny bezpłatnie po nabyciu biletu do Muzeum. Plany zakładają także zmiany funkcji Sali Morskiej. Zostanie ona przekształcona w wielofunkcyjne pomieszczenie przeznaczone do przeprowadzania zajęć edukacyjnych dla uczestników reprezentujących wszystkie grupy wiekowe. Będą się tu odbywały m.in. warsztaty tematyczne, przedstawienia teatralne, kameralne koncerty, prezentacje, wykłady i projekcje filmowe. Jest także planowane wykorzystanie przestrzeni zarówno na potrzeby wystaw czasowych związanych z prowadzonym programem edukacyjnym, jak i mniejszych ekspozycji nawiązujących do podstawowej działalności muzeum.

3.4. Zagospodarowanie Twierdzy Wisłoujście

Twierdza Wisłoujście, jako przykład oryginalnego, dobrze zachowanego zabytku klasy światowej oraz jedna z nielicznych zachowanych w Europie nowożytnych twierdz nadmorskich, jest zaliczana do ważnych obiektów o wysokich walorach kulturowych, mających znaczenie międzynarodowe, tworzących tożsamość miasta i jego wizerunek w skali światowej i europejskiej. Zgodnie z obecną polityką władz Gdańska Twierdza wraz z otaczającym obszarem została wyznaczona jako obiekt o walorach priorytetowych dla rozwoju turystyki krajoznawczej.

Ostatnio, 20 kwietnia 2018 r., dzięki naszym staraniom, prezydent Rzeczypospolitej Polskiej uroczystie ustanowił Twierdzę Wisłoujście Pomnikiem Historii.

W planie działań na najbliższe siedem lat zakładamy zwiększenie starań o pozyskanie środków, które pozwoliłyby na intensyfikację i przyśpieszenie realizowanych w tym oddziale niezbędnych prac konserwatorskich.

W pierwszej kolejności są planowane następujące działania w Forcie Carré: prace konserwatorsko-budowlane wewnątrz Bastionu Artyleryjskiego, prace konserwatorsko-budowlane Bastionu Południowo-Wschodniego obejmujące wykonanie zabezpieczenia przeciwwodnego, remont murów zewnętrznych oraz remont konserwatorski wewnątrz, prace konserwatorsko-budowlane Bastionu Ostroróg obejmujące wykonanie zabezpieczenia przeciwwodnego oraz remont konserwatorski wewnątrz, prace konserwatorskie Wieży, Wieńca i domków oficerskich, wykonanie izolacji koszar oraz remont konserwatorski wewnątrz, ratunkowy remont murów oporowych Fortu, rekonstrukcję stolarki okiennej i drzwiowej w bastionach, Wieży, Wieńcu i domkach oficerskich oraz montaż przegród szklanych w bastionach Furta Wodna i Artyleryjskim, wykonanie instalacji elektrycznych i teletechnicznych obiektu. Planuje się adaptację pomieszczeń w Wieńcu, domkach oficerskich, Wieży i bastionach na prowadzenie działalności kulturalnej i edukacyjnej wraz z wykonaniem wystawy stałej, a także niwelację i uporządkowanie dziedzińca Fortu Carré.

Dalsze działania muzealne będą postępować w kierunku przejmowania i porządkowania przez Muzeum terenów Szańca Wschodniego. Jest to konieczne w celu utworzenia niezbędnego zaplecza głównej atrakcji turystycznej (Fortu Carré), a także wyznaczenia kierunku poszerzania obszaru o charakterze muzealno-dydaktyczno-rekreacyjnym.

Planuje się przebudowę i renowację koszar napoleońskich z przeznaczeniem na miejsce prowadzenia działalności edukacyjnej, remont generalny hangaru po Uniwersytecie Gdańskim, stworzenie parkingu dla odwiedzających Twierdzę gości, budowę budynku łączącego funkcje kasowe i recepcyjne dla Fortu Carré, uporządkowanie zieleni, wytyczenie ścieżek edukacyjnych: historycznych i przyrodniczych, montaż elementów małej architektury i oświetlenia.

Po zakończeniu sukcesywnej rewitalizacji teren ten może stać się miejscem prezentacji plenerowej o tematyce militarnej i morskiej, gdzie zostaną udostępnione kolejne elementy fortyfikacyjne, jak również te odsłonięte w czasie prac archeologicznych planowanych w najbliższych latach (np. fundamenty kościoła św. Olafa, fundamenty koszar).

Działania te mają zmierzać w kierunku doprowadzenia do wydłużenia okresu prowadzenia działalności muzealnej, tworzenie coraz ciekawszej oferty muzealnej dla zwiedzających, wprowadzenie możliwości samodzielnego zwiedzania (obecnie ze względów bezpieczeństwa Twierdzę można zwiedzać tylko grupowo z przewodnikiem) oraz kontynuację organizowania dużych plenerowych imprez historycznych.

3.5. Nowa wystawa stała i rewitalizacja dawnego budynku Poczty Polskiej w Gdańsku

Muzeum Poczty Polskiej, oddział Muzeum Gdańska, dysponuje dziś kilkoma pomieszczeniami na parterze historycznego budynku. W ich wnętrzach można oglądać wystawę składającą się w

większości z gablot z eksponatami, opowiadającą o obronie placówki, powstałą kilkanaście lat temu, która była tylko doraźnie modyfikowana w ostatnich latach.

W najbliższych latach planowana jest realizacja całkowicie nowej wystawy stałej według opracowanej w 2017 r. koncepcji. Zakłada ona, że wystawa zostanie podzielona na dwie części. Pierwsza część wystawy będzie poświęcona Poczcie Polskiej w Wolnym Mieście Gdańsku. W pomieszczeniach wyposażonych w sprzęty i urządzenia pocztowe z okresu międzywojennego, w tym rozmównice, stare telefony, juzy i telegrafy, skrytki pocztowe, sortownie listów i centralę telefoniczną, zwiedzający mają poznać specyficzną historię Polaków, w tym pocztowców, zamieszkujących Gdańsk w tamtym okresie. Druga część ekspozycji – ulokowana w do tej pory nieużytkowanej do celów muzealnych piwnicy obiektu – ma upamiętniać bohaterską obronę Poczty Polskiej 1 września 1939 r. i opowiadać o losach pocztowców. Zwiedzający obejrzą tu m.in. film prezentujący przebieg walk o placówkę, a także – wyeksponowane w oryginalny sposób – przedmioty wydobyte z grobów rozstrzelanych przez Niemców pocztowców.

Częścią wystawy będą także dedykowane dzieciom, rozlokowane na całej trasie zwiedzania, stoiska, które w przystępny dla młodszych odbiorców sposób opowiedzą historię Poczty Polskiej w Gdańsku i jej obrońców.

Projekt obejmuje także konserwację zachowawczą elewacji całego budynku, konserwację zabytkowej stolarki okiennej i drzwiowej wraz z uzupełnieniami, uporządkowanie i scalenie otoczenia budynku z zaznaczeniem dawnego ogrodzenia, wprowadzenie iluminacji, a także stworzenie możliwości prowadzenia edukacji plenerowej. Konieczne będą też prace osuszające i izolacyjne na poziomie piwnic, wydzielenie historycznych piwnic pod dawnym Polskim Urzędem Pocztowym nr 1 i aranżacja ich na cele muzealne, wymiana instalacji niskoprądowych, wprowadzenie instalacji teletechnicznych oraz modernizacja ogrzewania i oświetlenia, zgodnie ze standardami muzealnymi.

Realizacja wspomnianych planów pozwoli w sposób godny prezentować miejsce pamięci – Poczta Polską w Gdańsku – jako symbol polskości w międzywojennym Wolnym Mieście Gdańsku i pomnik bohaterstwa polskich pocztowców, którzy 1 września 1939 r. stawili heroiczny opór niemieckim oddziałom SS i policji. Nabiera to szczególnego znaczenia ze względu na nadchodzące w najbliższych latach ważne wydarzenia rocznicowe.

3.6. Zagospodarowanie Westerplatte

Teren Westerplatte wraz z obiektami byłej Wojskowej Składnicy Tranzytowej (WST) i Pomnikiem Obrońców Wybrzeża na podstawie rozporządzenia Prezydenta RP z 22 sierpnia 2000 r. został uznany za Pomnik Historii „Pole Bitwy na Westerplatte”. 17 maja 2001 r. decyzją Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków został wpisany do rejestru zabytków pod numerem A1219.

Westerplatte, mimo swojego potężnego oddziaływania symbolicznego, jest obszarem, który w ciągu powojennych lat uległ bardzo głębokim i nieodwracalnym przeobrażeniom. Została zniszczona nie tylko tkanka architektoniczna, lecz także ukształtowanie powierzchni, sieć dróg czy przyroda. Zmiany te były związane z rozbudową portu, jednostek wojskowych i

budową kopca, na którym stanął pomnik Obrońców Westerplatte. „Pole Bitwy” i obszar wykorzystywany obecnie na cele edukacyjne tylko w ograniczonym stopniu oddaje stan faktyczny z września 1939 r.

Właścicielem terenu udostępnionego zwiedzającym jest gmina Miasta Gdańsk i Skarb Państwa reprezentowany przez Gminę Gdańsk. Część gruntów znajduje się w posiadaniu Muzeum Gdańska, Zarządu Portu Gdańsk i Ministerstwa Obrony Narodowej. Wizerunek miejsca kształtuje przede wszystkim Miasto Gdańsk, organizator obchodów rocznicy wybuchu wojny oraz faktyczny opiekun „Pola Bitwy” odpowiedzialny za utrzymanie porządku i bezpieczeństwo na ogólnodostępnym terenie. W 2018 r. rozpoczął się proces przekazywania gruntu Muzeum Gdańska, które ma się stać administratorem terenu i przystąpić do inwestycji budowy muzeum plenerowego na tym terenie.

Muzeum Gdańska dysponuje Wartownią nr 1, jedynym obiektem architektonicznym wykorzystywanym na cele muzealne. Wystawa w Wartowni otrzymała nowy kształt w 2013 r. i obecny jej stan można określić jako bardzo dobry. Na własność Muzeum Gdańska przeszła także wykonana przez MIIWŚ w 2009 r. plenerowa wystawa „Westerplatte: kurort, bastion, symbol”, opowiadająca historię Westerplatte od XVIII w. aż po czasy PRL, oraz tzw. ścieżka edukacyjna, opisująca istniejące i nieistniejące obiekty architektoniczne Westerplatte.

Koncepcja dalszego zagospodarowania Westerplatte jest oparta na wnioskach płynących z dwóch wydarzeń zorganizowanych w Muzeum Gdańska:

- seminarium „Westerplatte – w poszukiwaniu autentyzmu” z 7 lipca 2018 r. i zaprezentowanych na nim studiów architektonicznych oraz
- konferencji „II wojna światowa – operacje na pamięci”, która odbyła się 14 września 2018 r.

Wtedy to zaprezentowano trzy koncepcje nowej aranżacji Westerplatte z uwzględnieniem rozwoju plenerowego Muzeum jako dominującej funkcji historycznej przestrzeni przygotowane przez trzy renomowane pracownie architektoniczne z Trójmiasta. Podczas obydwu wydarzeń odbyła się również publiczna dyskusja, w czasie której debatowano o idei zmian i zakresie konkretnych działań inwestycyjnych na półwyspie Westerplatte.

W latach 2018–2025 podstawowym celem działań Muzeum Gdańska będzie podniesienie rangi Westerplatte poprzez uporządkowanie terenu, rewitalizację niektórych obiektów i przede wszystkim rozbudowę funkcji muzealnych. Droga do tego prowadzi poprzez uporządkowanie stosunków własnościowych, tj. komasację gruntów w rękę jednego operatora, którym powinno być Muzeum Gdańska jako instytucja przygotowana merytorycznie do zarządzania miejscem pamięci i muzeum. „Pole Bitwy Westerplatte”, którego głównym gospodarzem już dzisiaj bez wątplenia jest Miasto Gdańsk, powinno być odbierane jako przestrzeń edukacji historycznej z widocznymi, rozwiniętymi funkcjami muzealnymi. Powinno przeistoczyć się z terenu spacerowego w precyzyjnie zarządzane muzeum plenerowe i „miejsce pamięci”, przygotowane do obsługi licznych grup turystycznych.

Zmiany powinny się odbywać z poszanowaniem relikwów „Pola Bitwy” i przyrody półwyspu Westerplatte. Zasadniczą funkcję muzealną nadal powinna pełnić Wartownia nr 1. Jest ona jednym z nielicznie zachowanych w całości obiektów architektonicznych Westerplatte

i jedynym wykorzystywanym muzealnie. Jej podstawowym walorem jest autentyzm i zgromadzone tam eksponaty, w tym pamiątki po obrońcach Westerplatte.

Głównym elementem wzbogacającym funkcję muzealną „Pola Bitwy” powinien być pawilon ekspozycyjny. Należy zaprojektować go jako obszerny (do 1000 m² powierzchni zabudowy), dobrze wkomponowany w przestrzeń historyczną obiekt pełniący jednocześnie funkcje: wystawienniczą, informacji i obsługi turystycznej (m.in. toalety), punktu gastronomicznego, punktu sprzedaży pamiątek, zaplecza socjalnego dla przewodników.

3.7. Remont i modernizacja zabytkowej Kuźni Wodnej w Oliwie

Zabytkowa Kuźnia Wodna w Oliwie to zabytek techniki, który w latach 1978–2016 był oddziałem Muzeum Techniki w Warszawie. Przejęta przez miasto Gdańsk od 2018 r. stała się oddziałem Muzeum Gdańska. Kuźnia Wodna w Oliwie jest unikatowym zabytkiem techniki i ważnym świadectwem dziejów przemysłu bezpośrednio związanego z historią Gdańska. Niestety wieloletni brak odpowiednich środków finansowych potrzebnych na bieżące utrzymanie doprowadził do degradacji stanu technicznego budynków oraz zabytkowego wyposażenia technicznego. Przejęcie Kuźni wiąże się z koniecznością podjęcia jak najszybszych działań zabezpieczających istniejące budynki, a także odtworzenia wielu istotnych elementów jego wyposażenia oraz dostosowania jej do prowadzenia działalności muzealnej.

Planowane prace w Kuźni Wodnej obejmują: remont i konserwację drewnianej konstrukcji budynku, naprawę i wymianę uszkodzonych elementów konstrukcji poszycia dachu, konserwację zabezpieczającą elementów drewnianych i stalowych, wzmocnienie fundamentów, remont hydrotechnicznej konstrukcji zapory poprzez naprawę, uszczelnienie i wzmocnienie konstrukcji murowej i betonowej, wymianę instalacji elektrycznej i teletechnicznej budynku oraz dostosowanie budynku do prowadzenia funkcji wystawienniczo-muzealnej.

W celu stałego udostępnienia zwiedzającym konieczne jest wybudowanie dodatkowego budynku recepcyjnego z kasą, sklepem muzealnym, salą edukacyjną i toaletami.

W celu realizacji tych potrzeb warunkiem niezbędnym do podniesienia atrakcyjności oliwskiej Kuźni jest rozwój infrastruktury w jej najbliższym otoczeniu poprzez pozyskanie pomieszczeń przystosowanych do prowadzenia całorocznej działalności edukacyjno-wystawienniczo-kulturalnej.

W realizacji tych celów dobrym pomysłem wydaje się przeprowadzenie remontu i adaptacji jednego z pobliskich budynków związanych z Kuźnią, znajdującego się w sąsiedztwie (w odległości niecałych 200 metrów) dwupiętrowego, klasycystycznego Dworu Ernsttal z końca XVIII w. (Dwór Młyna XIV). W przeszłości stanowił on siedzibę dawnych właścicieli Kuźni, a obecnie jako obiekt zabytkowy znajduje się pod nadzorem Zarządu Nieruchomości Komunalnych.

Po renowacji mógłby on pełnić funkcję miejsca prezentacji różnorodnej oferty kulturalnej dla zwiedzających i mieszkańców tej części Gdańska. Jedno z pięter stanowiłoby przestrzeń wystawienniczą prezentującą dzieje gdańskiego przemysłu i techniki, uzupełnioną o możliwość prowadzenia działalności edukacyjnej. W atrakcyjny sposób przedstawiono by tutaj

historię i historyczny kontekst działalności Kuźni oraz dzieje najbliższej okolicy. Na innym piętrze możliwe byłoby uzyskanie przestrzeni dla działalności innych instytucji kulturalnych lub organizacji społecznych.

Renowacja zabytkowego kompleksu usytuowanego u wejścia do Doliny Radości, składającego się z Dworu i Kuźni, umożliwiłoby odtworzenie historycznego krajobrazu kulturowego tej części miasta oraz wykorzystanie synergii równolegle działających instytucji kultury w celu stworzenia różnorodnej, całościowej oferty spędzania czasu wolnego dla mieszkańców i turystów, dostosowanej do potrzeb różnych grup odbiorców.

3.8. Muzeum Nauki Gdańskiej

Muzeum Nauki Gdańskiej wraz z Muzeum Zegarów Wieżowych jest oddziałem, który prowadzi działalność sezonową w wieży i na poddaszu kościoła św. Katarzyny. Dodatkowo atrakcją jest odbudowany w latach 1989–1998 carillon. W latach 2018–2025 planowane jest przekształcenie oddziału Muzeum Gdańska w nowoczesną placówkę kulturalno-naukową w zaadaptowanych przestrzeniach poddasza kościoła św. Katarzyny w Gdańsku. W tym celu należy rozbudować pion komunikacyjny Muzeum poprzez dobudowanie windy dostosowanej do potrzeb osób niepełnosprawnych w południowej kaplicy Kramarzy, zmodernizować wnętrza muzealne w pomieszczeniach wieży, przebudować i zaadaptować użytkowane poddasze, zbudować infrastrukturę techniczną dla działań multimedialnych, system wentylacji i klimatyzacji oraz zorganizować stałą ekspozycję muzealną.

W chwili obecnej pomieszczenia Muzeum Nauki Gdańskiej należą do zakonu karmelitów w Gdańsku i planowany proces inwestycyjny uzależniony będzie od renegocjacji warunków długoletniego najmu lub dzierżawy.

4. Szczegółowy plan działalności merytorycznej

4.1. Dominanty rocznicowe

W okresie najbliższych lat można wskazać na wiele ważnych rocznic, które zostaną ujęte w podstawowej działalności Muzeum Gdańska. Jako najważniejsze należy wymienić:

- 2019 r. – 80. rocznica wybuchu II wojny światowej i 60-lecie pierwszego koncertu rock and rollowego w Polsce i w Gdańsku;
- 2020 r. – 100-lecie powstania Wolnego Miasta Gdańska i 50-lecie Muzeum Gdańska;
- 2021 r. – 100-lecie powstania Gminy Polskiej i Macierzy Szkolnej w Wolnym Mieście Gdańsku, 150-lecie otwarcia nowoczesnej kanalizacji w Gdańsku;
- 2022 r. – 250-lecie utworzenia Nowego Portu, 100-lecie powstania Klubu „Gedania”;
- 2023 r. – 150-lecie otwarcia pierwszej linii tramwajów konnych do Oliwy i 200-lecie urodzin Leopolda von Wintera;
- 2024 r. – 100-lecie powstania Składnicy Tranzytowej na Westerplatte;
- 2025 r. – 100-lecie otwarcia polskiego urzędu pocztowo-telekomunikacyjnego na ówczesnym placu Heweliusza oraz powstania diecezji gdańskiej.

4.2. Wystawy

W programie działalności na lata 2018–2025 ważny punkt stanowi zwiększenie ilościowe i rodzajowe oferty programowej w zakresie prowadzenia działalności wystawienniczej, które wraz z działaniami towarzyszącymi (oprowadzania kuratorskie, wykłady, spacer, program edukacyjny dla dzieci, rodzin i seniorów oraz publikacje towarzyszące, w tym katalogi) służą promocji wiedzy o Gdańsku i urozmaiceniu oferty kulturalnej miasta.

Przygotowane plany dotyczą zarówno wystaw stałych, jak i czasowych oraz plenerowych. Będzie także rozwijana koncepcja Mobilnego Muzeum Gdańska rozpoczęta w 2017 r., czyli wyjście z działalnością poza obręb budynków muzealnych w postaci dedykowanego modułu wystawienniczego towarzyszącego wydarzeniom odbywającym się w przestrzeni publicznej.

Zakłada się, że przekształceniu ulegną istniejące wystawy stałe w kilku oddziałach, co stanowi ważne zadanie, gdyż większość ekspozycji stałych w Muzeum nie była zmieniana przez wiele ostatnich lat bądź podlegała jedynie niewielkim modyfikacjom. Przebudowa wystaw jest uzależniona w znacznym stopniu od pozyskania dodatkowych środków zewnętrznych. W założeniach Muzeum stałe ekspozycje stanowią ważny element opowieści o mieście, w każdym z oddziałów jest podejmowana inna tematyka.

4.2.1. Planowane realizacje wystaw stałych:

- 1) Muzeum Gdańska – nowa siedziba główna – przygotowanie programu działalności i scenariusza wystawy stałej opowiadającej o tysiącletniej historii Gdańska;
- 2) Ratusz Głównego Miasta – realizacja nowej wystawy stałej według koncepcji ukończonej w 2018 r. zatytułowanej „Ratusz. Podróż do wnętrza miasta”;
- 3) Muzeum Bursztynu – stworzenie nowej kompleksowej ekspozycji stałej Muzeum Bursztynu umiejscowionej w Wielkim Młynie;
- 4) Muzeum Poczty Polskiej – realizacja nowej wystawy stałej według koncepcji opracowanej w 2017 r.;
- 5) Dwór Artusa – przygotowanie nowej wystawy stałej zatytułowanej „Historia Dworu Artusa”, na której będą prezentowane obiekty związane z historią Dworu Artusa, a także ikonografia Dworu Artusa wyjaśniająca w przystępnej formie ponad 700-letnią historię tego budynku;
- 6) Wartownia nr 1 na Westerplatte – prowadzenie prac nad koncepcją zagospodarowania całego „Pola Bitwy Westerplatte”, pomnika historii Rzeczypospolitej, oraz scenariuszem wystawy stałej w nowym pawilonie wystawienniczym;
- 7) Kuźnia Wodna w Oliwie – udostępnienie obiektu do zwiedzania po wykonaniu niezbędnych prac zabezpieczających i przygotowaniu ekspozycji;
- 8) Dom Uphagena – przekształcenie części wystawy stałej – nowa aranżacja pomieszczeń gospodarczych, w tym kuchni i spiżarni;
- 9) Muzeum Nauki Gdańskiej – wypracowanie nowego programu działalności i scenariusza wystawy stałej;

- 10) Twierdza Wisłoujście – wprowadzenie funkcji wystawienniczych oraz szersze udostępnienie do zwiedzania po zakończeniu prac konserwatorskich Fortu Carré, jak również wypracowanie planu zagospodarowania Szańca Wschodniego. W ramach tych działań powstanie wystawa „Pomieszczenia Fortu Carré” (tytuł roboczy), obejmująca aranżację pomieszczeń Wieńca i kamieniczek, oparta na ikonografii XVII–XVIII w. Celem jest odtworzenie kilku przestrzeni w ich wyglądzie sprzed wieków: kuchni, kwatery oficerskiej, arsenału artyleryjskiego. Aranżacja ma powstać na podstawie kopii umeblowania i narzędzi wykonanych współcześnie, z możliwością demontażu na okres zimowy.

4.2.2. Wystawy czasowe

Program działalności zakłada realizację różnorodnego i wszechstronnego programu wystaw czasowych z działaniami towarzyszącymi, adresowanego do różnych grup odbiorców, opowiadających o różnych aspektach historii i kultury Gdańska, często obecnie zapomnianych.

Zgodnie z przyjętymi od roku założeniami największe ekspozycje swoim programem mają obejmować kilka oddziałów jednocześnie, co przyczyni się do realizacji polityki spójności i postrzegania Muzeum jako jednej instytucji. Także w coraz większym stopniu będą poruszane tematy dotyczące Gdańska powojennego. Zwrócenie się do obecnych gdańszczan i opowiadanie o historiach, które mogą dotyczyć ich bezpośrednio, pozwoli na realizację głównego celu strategicznego, jakim jest budowanie tożsamości współczesnych mieszkańców.

Poniżej przedstawiono wybrane przykłady planowanych działań wystawienniczych w latach 2018–2025.

4.2.2.1. Wystawy przekrojowe dotyczące historii, kultury i architektury Gdańska:

Wystawa czasowa „Wolne Miasto Gdańsk (1920–1939)”

Wystawa ma na celu upamiętnienie rocznicy utworzenia Wolnego Miasta Gdańska i przypomnienie jego historii. Ekspozycja będzie zorganizowana w czterech oddziałach Muzeum. W Ratuszu zostanie zaprezentowana historia polityczna tego okresu oraz sztuka i kultura, w Muzeum Poczty Polskiej – dzieje Polaków i ich losy w WMG, natomiast w Domu Uphagena – działalność kilku wybranych architektów okresu WMG. W Dworze Artusa zostaną pokazane papiery wartościowe i waluta.

Wystawa czasowa „Gdańsk – miasto garnizonowe (1793–1920)”

Planowana jest wystawa, której celem będzie zwrócenie uwagi na fakt, że do roku 1920 Gdańsk był ośrodkiem garnizonowym, co pozostawiło wyraźne ślady w krajobrazie architektonicznym miasta (m.in. zespoły koszar we Wrzeszczu, Nowym Porcie, Biskupiej Górze, przy ul. Łąkowej). Przy aranżacji wystawy zostaną wykorzystane fotografie, ryciny, mapy i plany, elementy uzbrojenia i umundurowania, itp.

Wystawa „Pocztowcy w walce o Niepodległą”

Wystawa zostanie przygotowana na stulecie podpisania traktatu ryskiego, i pokaże udział obrońców Poczty Polskiej z 1939 r. w walce o wolności i granice Rzeczypospolitej w latach 1914–1921 (legiony, powstania śląskie i wielkopolskie, wojna polsko-bolszewicka).

Cykl wystaw „Portrety ulic i placów gdańskich”

Zostanie zainaugurowany nowy cykl wystaw monograficznych poświęconych wybranym ulicom i placom miasta. Na wystawie będą przedstawiane zarówno różne materiały ikonograficzne, projektowe, jak i wspomnienia osób mieszkających dawniej i obecnie przy tych ulicach. Cykl rozpocznie prezentacja ulic Piwnej i Chlebnickiej. Jest też planowana publikacja.

Wystawa czasowa „Gdańskie szpitale” (cz. 1 i 2)

Odbędą się dwie edycje wystawy pod wspólnym tytułem. Pierwsza z nich ukaże wczesne założenia szpitalne (pełniące funkcję przytułków) w Gdańsku, zostaną pokazane ryciny i plany założeń szpitalnych oraz makiety kilku dawnych szpitali. Zostaną też poruszone zagadnienia opieki nad ubogimi i opuszczonymi (wdowami, sierotami). Wystawie będzie towarzyszyć publikacja. Wystawa powstanie we współpracy z Gdańskim Uniwersytetem Medycznym, który przejmie część finansowania ekspozycji i publikacji.

Na kolejnej wystawie zostaną zaprezentowane gdańskie szpitale od XIX do XXI w., pokazane zdjęcia i plany założeń szpitalnych oraz makiety wybranych szpitali. Wystawa powstanie we współpracy z Gdańskim Uniwersytetem Medycznym, który przejmie część finansowania ekspozycji i publikacji.

Obu ekspozycjom będą towarzyszyć wydarzenia edukacyjne: wykłady, spacerowanie terenowe po obiektach, lekcje muzealne i zajęcia dla seniorów. Powstanie także publikacja o charakterze popularnonaukowym.

Wystawa czasowa „Architektura trójmiejskich szkół (XIX–XXI w.)”

Wystawa będzie prezentować tematykę związaną z architekturą budynków szkolnych Gdańska, Sopotu i Gdyni (w dzisiejszych granicach administracyjnych) wzniesionych w latach 1814–2018. Zamierzeniem jest, by ekspozycja została przygotowana wspólnie przez trzy instytucje: Muzeum Gdańska, Muzeum Miasta Gdyni oraz Muzeum Sopotu, i była prezentowana jednocześnie w trzech wymienionych muzeach. W każdym z muzeów zostanie zaprezentowana tematyka związana z danym miastem, poza tym będą zasygnalizowane wątki dotyczące miast sąsiednich. Będzie to pierwsza wspólna inicjatywa wystawiennicza trójmiejskich muzeów.

Zakłada się włączenie do projektu zewnętrznych współpracowników, w tym zwłaszcza osób przygotowujących prace licencjackie, magisterskie i doktorskie poświęcone podejmowanej na wystawie tematyce. Przewiduje się nawiązanie współpracy z uczelniami wyższymi Trójmiasta (np. Uniwersytet Gdański – Instytut Historii Sztuki, Politechnika Gdańska – Wydział Architektury).

Wystawa „Gdańsk pod żaglami 1896–1945” (tytuł roboczy)

W zbiorach Muzeum Gdańska znajduje się ciekawy zbiór kilkudziesięciu srebrnych pucharów – nagród w zawodach żeglarskich i wioślarskich w Gdańsku i Sopocie z okresu do 1945 r. Są one doskonałym pretekstem do zaprezentowania żeglarskiej historii przedwojennego Gdańska.

Wystawa „Gdańskie kuchnie”

Wystawa zostanie przygotowana we współpracy z Muzeum Archeologicznym w Gdańsku oraz z Instytutem Archeologii Uniwersytetu Gdańskiego. Będzie stanowić część wystawy przygotowanej we współpracy z Muzeum Archeologicznym poświęconej kulturze stołu. Na ekspozycji zostaną pokazane sprzęty i naczynia wydobyte w czasie wykopalisk archeologicznych oraz dawne ryciny i plany.

4.2.2.2. Wystawy poświęcone Gdańskowi po roku 1945:

Wystawa „Morscy kowboje” (tytuł roboczy)

Wystawa ukaże zapomniany aspekt międzynarodowej pomocy dla zniszczonej wojną Europą. Młodzi Amerykanie („morscy kowboje”), przemierzając Atlantyk, przybywali do Gdańska z pomocą. Przywozili konie, krowy, woły. Uwieczniali swój pobyt na fotografiach. Zbiory fotografii ówczesnego Gdańska przez nich wykonane liczą ponad 1000 sztuk. Są one przechowywane w kilku instytucjach. Ważnym aspektem ekspozycji jest również to, że obecnie jeszcze żyją nieliczni obdarowani mieszkający pod Gdańskiem.

Wystawa „Narodziny big-beatu”

Dokładnie 24 marca 1959 r. w gdańskim klubie „Rudy Kot” odbył się pierwszy w Polsce koncert polskiego rockandrollowego zespołu – Rythm and Blues. Tę datę przyjmuje się jako symboliczne narodziny rock and rolla w Polsce. Wystawa przybliży zwiedzającemu nie tylko postać samego Franciszka Walickiego, ale skupi się przede wszystkim na pierwszych najważniejszych zespołach tego gatunku: Rythm and Blues, Czerwono-Czarni czy Niebiesko-Czarni. Zwiedzający zapoznają się z twórczością wielu trójmiejskich zespołów przedstawiających ten gatunek muzyczny. Dzięki zastosowaniu systemu audioprzewodników zwiedzający będzie mógł usłyszeć pierwsze polskie big-beatowe utwory.

Wystawa „Trójmiejska scena alternatywna”

Wystawa pokaże inne oblicze lat 80. XX w. Przybliży ona zwiedzającym szerokie spektrum muzyczne skupiające się wokół klubu osiedlowego kontrowersyjnie nazywanego Burdelem. Zwiedzający zapoznają się z ciężkim brzmieniem między innymi takich zespołów, jak Pancerne Rowery, Apteka, Bielizna, lżejszym zespołów: Call System, Bóm Wakacje w Rzymie, Oczki Czarne, czy nawet reggae (Rocka's Delight). Ale scena alternatywna to nie tylko muzyka. Zwiedzający poznają inne wizje antykomunistycznych i antysystemowych propozycji zmian stojących w opozycji do gdańskiej „Solidarności”. Zostaną przedstawione narodziny ruchu anarchistycznego i pacyfistycznego oraz pokazane liczne manifestacje, które wpłynęły nie tylko na Trójmiasto, ale i cały kraj.

Wystawa „Gdańskie kościoły w latach 1945–1989”

Wystawa zostanie poświęcona losom zachowanych z pożogi wojennej zabytków i wznoszeniu nowych świątyń, szczególnie w latach 70–80. XX w. Ekspozycja przybliży nie tylko architektoniczne formy świątyń, ale też zobrazuje ruch społeczny związany z komitetami budowy kościołów. Celem wystawy jest aktywizacja lokalnych społeczności i dotarcie do prywatnych zdjęć, dokumentów i pamiątek związanych z procesem wznoszenia nowych obiektów sakralnych. Wystawa stanowi przygotowanie zagadnień szczegółowych do wystawy stałej w nowym oddziale Muzeum Gdańska.

Wystawa „Gdańsk 1945–2022 – 77 fajnych rzeczy” (tytuł roboczy)

Będzie to całoroczny projekt, który ma pokazać, jak się zmieniał i rozwijał Gdańsk przez 77 lat, od roku 1945 do 2022. Projekt ma zaprezentować bogactwo artystyczne, kulturowe i naukowe Gdańska po 1945 r. Ma być z założenia otwartym projektem partycypacyjnym składającym się z pokazów muzealiów (pozyskanych do zbiorów jako rezultat prowadzonego projektu), spotkań, wykładów, debat, warsztatów kreatywnych, zajęć edukacyjnych, senioralnych, gier miejskich, konkursów oraz finalnie dużej wystawy czasowej z katalogiem.

Wystawa czasowa „Maciej Rosenberg”

Monograficzna wystawa będzie prezentować dorobek Macieja Rosenberga, absolwenta Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku, od kilkunastu lat projektanta biżuterii w firmie Art7 Wojciecha Kalandyka, jednego z największych producentów biżuterii z bursztynem na Pomorzu. W 2016 r. M. Rosenberg zadebiutował na Amberifie jako samodzielny twórca. W swoich pracach łączy autorską inwencję z wzornictwem przemysłowym.

Wystawa „Współczesna biżuteria z bursztynem autorstwa Adrianny Lisowskiej” (tytuł roboczy)

Tematem wystawy będzie autorska działalność Adrianny Lisowskiej, urodzonej w 1977 r. w Łodzi, absolwentki Akademii Sztuk Pięknych na wydziale Tkaniny i Ubioru, w Pracowni Biżuterii. Od 2007 r. artystka współtworzy z Anetą Lis grupę projektową LIS2. Od 2012 r. jest związana ze Stowarzyszeniem Otwarta Wystawa oraz Stowarzyszeniem Kultura Aktywna. Uczestniczka i laureatka wielu konkursów projektowych i złotniczych. Na wystawie prezentującej współczesną, autorską biżuterię zostaną pokazane obiekty ze zbiorów Muzeum Bursztynu oraz najnowsze realizacje artystki.

Wystawa „Amber design meeting”

Wystawy zbiorowe współczesnej biżuterii artystycznej stały się jednym ze stałych elementów oferty wystawienniczej Muzeum Bursztynu, kolejna obejmie przegląd najlepszych prac członków Stowarzyszenia Twórców Form Złotniczych. Stowarzyszenie zrzesza polskich projektantów biżuterii zajmujących się projektowaniem i wykonywaniem biżuterii autorskiej. Na wystawie będzie można zobaczyć najnowsze prace 40 autorów, w tym również obiekty z bursztynem.

4.2.2.3. Wystawy partycypacyjne

Wystawa „Kolekcja zamków zgromadzonych przez pana Ryszarda Gawerskiego”

Kolekcja zamków, kluczy, kufrów, kas pancernych i innych detali związanych z zamknięciami oraz sejfami znajdującymi się w siedzibie firmy GAWERSKI przy ul. Traugutta w Gdańsku. Kolekcja liczy w sumie ponad 3000 obiektów. Znajdują się wśród nich obiekty bardzo cenne dla historii gdańskiego rzemiosła kowalskiego, np. dość liczne zamki gotyckie, renesansowe i barokowe czy klucz do Bramy Nizinnej. Dużą wartość historyczną oraz emocjonalną ma zamek wykonany z drewna, pochodzący z obozu koncentracyjnego w Stutthofie. Ponadto w zbiorze znajdują się zamki z XIX w. aż po współczesne oraz kasy pancerne z XIX i XX w.

Będzie to prezentacja pasji jednego ze współczesnych gdańszczan, zachęcająca innych gdańskich zbieraczy i kolekcjonerów do udostępnienia swoich zbiorów Muzeum Gdańska.

Wystawa „Prywatne kolekcje w Domu Uphagena”

Ekspozycja będzie stanowić kolejną odsłonę cyklu ukazującego współczesne kolekcje prywatne. Idea wystaw nawiązuje do kolekcjonerskich pasji Johanna Uphagena, właściciela kamienicy przy ul. Długiej 12. Zostanie pokazanych około 45 prac z okresu XVI–XX w. Będą prezentowane rysunki takich artystów, jak: Rembrandt van Rijn, Jan Breugel Starszy zw. Aksamitnym, Giovanni Battista Tiepolo, Daniel Chodowiecki, Franz Anton Maulbertsch, Henry Füssli, Max Liebermann, Adolph Menzel, August Rodin i Pablo Picasso. Wystawie będzie towarzyszyć katalog. W kolejnych odsłonach jest planowana dalsza współpraca z prywatnymi kolekcjonerami, przewiduje się pokazanie kolekcji grafik, kartografii i fajansów.

Wystawa „Dzieje Bractw gdańskiego Dworu Artusa i związanych z nimi rodzin” (tytuł roboczy)

Na wystawie czasowej zostanie zaprezentowana historia Bractw ław gdańskiego Dworu Artusa oraz związanych z nimi rodzin. Dzieje tego wyjątkowego w dziejach miasta obiektu zostaną doprowadzone do czasów najnowszych. Na ekspozycji będą pokazane pamiątki ze zbiorów rodzinnych członków Bractw Dworu Artusa.

4.2.2.4. Wystawy poświęcone sztuce i rzemiosłu artystycznemu Gdańska i regionu

Wystawa czasowa „Ernst Kolbe. Impresjonista Prus Zachodnich” ze zbiorów Westpreussisches Landes Museum w Warendorfie

Na ekspozycji znajdą się obrazy Ernsta Kolbego, malarza urodzonego i wychowanego w Kwidzynie przed II wojną światową, których dotychczas nie pokazywano w Polsce. Ten gruntownie wykształcony artysta na swoich płótnach często przedstawiał widoki z terenu Prus Zachodnich w nowym, impresjonistycznym stylu. Na wystawie znajdzie się około 50 prac tego malarza i litografa.

Wystawa czasowa „Gdańscy złotnicy Stumpfowie” (tytuł roboczy)

Rodzina złotników Stumpfów nie doczekała się dotąd monograficznej ekspozycji. Celem wystawy będzie zaprezentowanie wielowątkowego dorobku kilku pokoleń złotników działających w Gdańsku przez ponad 150 lat, wytwarzających wyroby na potrzeby dworu w

Berlinie, arystokratycznych pałaców, świątyń i domów mieszczańskich. Wystawie będzie towarzyszyć katalog.

Wystawa czasowa „Ernst Barlach i średniowieczna sztuka Meklemburgii i Pomorza Przedniego” (tytuł roboczy)

Wystawa zostanie przygotowana we współpracy z Muzeum Narodowym w Szczecinie. Sztuka średniowieczna północnoniemieckich obszarów zostanie zestawiona z dziełami Ernsta Barlacha. Średniowieczne, sklepienie wnętrza dawnej Komory Palowej w przyziemiu Ratusza stanowi doskonałe tło dla tego rodzaju prezentacji.

Wystawa czasowa „Theodor Bolesław Urtnowski (1881–1963)” (tytuł roboczy)

Malarskie i graficzne prace artysty, związanego z gdańskim środowiskiem artystycznym pierwszej połowy XX w. i uczestnika wielu wystaw zbiorowych organizowanych przez miejscowe Towarzystwo Sztuk Pięknych (Kunstverein), to przede wszystkim widoki Gdańska i okolic, tworzone także po roku 1945, kiedy artysta opuścił miasto i osiadł na stałe w Akwizgranie. Twórczość Urtnowskiego jest zapisem pejzaży pamięci – wczesne jego prace dokumentują nieistniejącą już zabudowę Gdańska, późniejsze zaś są wyrazem tęsknoty i wspomnieniem dawnego opuszczonego miasta.

Wystawa czasowa „Numizmaty z Warendorfu” (tytuł roboczy)

Wystawa będzie prezentować medale z XVII w. oraz wybrane monety z XVI i XVII w. wybite przez mennice Gdańska, znajdujące się w zbiorach Landesmuseum w Walendorfie.

4.2.2.5. Wystawy przyrodnicze

Wystawa „Bursztyn dla zdrowia i urody”

Na wystawie zostaną zaprezentowane lecznicze właściwości bursztynu. Przedstawimy zastosowanie bursztynu w medycynie i kosmetyce od starożytności do współczesności. Organizację wystawy zaplanowano we współpracy z Muzeum Ziemi PAN w Warszawie, Międzynarodowym Stowarzyszeniem Bursztynników oraz firmami produkującymi kosmetyki.

Wystawa „Bursztyny świata”

Na wystawie zostaną zaprezentowane okazy przyrodnicze oraz współczesna biżuteria polskich artystów zrzeszonych w Stowarzyszeniu Twórców Form Złotniczych. Będą to obiekty dekorowane różnymi żywicami kopalnymi oraz biżuteria łącząca bursztyn bałtycki, dominikański i sumatrzański. Na wystawie zaprezentujemy obiekty z kolekcji własnej, ze zbiorów Muzeum Ziemi PAN w Warszawie oraz prywatnego kolekcjonera Janusza Fudali.

4.2.2.6. Wystawy związane ze specyfiką oddziałów

Wystawa „Najważniejsi goście Dworu Artusa”

Na wystawie zostaną zaprezentowane materiały na temat najważniejszych postaci, które odwiedziły Dwór Artusa od jego początków do czasów najnowszych, np. postać Mikołaja Reja z

Nagłowic, królewiczów Władysława Wazy i Jana Kazimierza, czy z czasów najnowszych, jak księżęca para William i Kate Cambridge.

Wystawa „Zegary i zegarki polskie XX wieku”

Targi zegarkowe firm obecnych bądź zamierzających podjąć działalność na polskim rynku połączone z wystawą zegarów i zegarków produkowanych w Polsce po 1918 r. Impreza cykliczna (coroczna), komercyjna. Pożądane partnerstwo z podmiotem komercyjnym, np. z Międzynarodowymi Targami Gdańskimi AMBEREXPO. Budżet złożony, wymagający wnikliwej analizy ekonomicznej; wynik finansowy powinien być dodatni, przynoszący Muzeum Gdańska wymierny dochód.

Wystawa „Pomiar czasu w podróży”

Wystawa powstanie we współpracy z Narodowym Muzeum Morskim, Muzeum Uniwersytetu Jagiellońskiego, Akademią Morską, Akademią Marynarki Wojennej. Pomiar czasu i związane z nim wyznaczenie miejsca podróżnika, zwłaszcza w podróży morskiej, ale także na bezdrożach nowych lądów czy w pionierskim okresie awiacji były nie lada problemem. Zagadnienie jest aktualne do dziś, zwłaszcza w lotach kosmicznych. Przekrojowa wystawa czasomierzy i metod wyznaczania czasu lokalnego używanych w podróży (przenośnych), także przyrządów nawigacyjnych, astronawigacyjnych, geodezyjnych, triangulacyjnych i z dziedzin pokrewnych służących kompleksowi zagadnień związanych z określeniem parametrów miejsca w podróży i opisanie świata, ze szczególnym uwzględnieniem podróży morskiej, z racji morskiego charakteru portowego miasta Gdańska.

4.2.2.7. Wystawy plenerowe

Zostaną podjęte działania mające na celu pozyskanie modułu wystawienniczego (kontener, zestaw namiotów, system wystawienniczy) dającego możliwość organizowania punktów Mobilnego Muzeum Gdańska, towarzyszącego różnego rodzaju wydarzeniom plenerowym, w którym w zależności od potrzeb będzie można prowadzić różnorodne działania muzealne.

Cykl wystaw plenerowych „Historia gdańskich dzielnic”

Projekt wystawienniczo-edukacyjny „Historie gdańskich dzielnic” zapoczątkowała wystawa plenerowa „Chełm” i towarzyszące jej wykłady (2017). Celem cyklu jest rozbudzenie zainteresowania najbliższym otoczeniem, w którym mieszkają gdańszczanie, poprzez prezentowanie na wystawach planszowych historycznych dzielnic. Ekspozycje są prezentowane w dzielnicach, w ważnych punktach licznie odwiedzanych przez mieszkańców, na przykład w centrum handlowym, szkole, na podwórzu kościoła parafialnego.

W kolejnych latach planowane jest zaprezentowanie następujących dzielnic: Nowego Portu (2019), Siedlec wraz z Emaus i Krzyżownikami (2020), Oruni (2021), Zaspy (2022), Wisłoujścia (2023), Biskupiej Górki z przyległościami (2024), Jelitkowa (2025).

Gdańskie oblicza nowej architektury

Cykl wystaw zewnętrznych, którego celem będzie pokazanie najnowszych obiektów i zmian architektonicznych i urbanistycznych dokonujących się w przestrzeni miejskiej.

Ponadto w oddziałach są planowane wystawy plenerowe związane z ich działalnością, takie jak np.:

- „Hamernie Europy w XXI w.” – wystawa ma prezentować zachowane polskie i europejskie młotownie z napędem wodnym,
- „Wisłoujście – mój dom, moja twierdza” (tytuł roboczy),
- „Westerplaczczy”,
- „Gdańskie Ateny. Stulecie Towarzystwa Przyjaciół Nauki i Sztuki”,
- „Dwory i budynki gospodarcze Potoku Oliwskiego od końca XVI w. do początku XX w.” (tytuł roboczy),
- „Historia Twierdzy Wisłoujście”,
- „Kąpielisko morskie na Westerplatte”,
- „Narzędzia mechaniczne w warsztacie kowalskim od średniowiecza do połowy XX w.”,
- „Ulica Długa i Długi Targ na przestrzeni wieków”.

Część wystaw plenerowych zostanie pokazana po zakończeniu ekspozycji na Wydziale Historycznym Uniwersytetu Gdańskiego lub w innych miejscach.

W celu uatrakcyjnienia oferty wystawienniczej będą także prezentowane gotowe wystawy plenerowe pochodzące z innych muzeów.

4.3. Działalność edukacyjna

Strategiczne działania Muzeum w latach 2018–2015 będą nakierowane na stworzenie w Muzeum Gdańska kluczowego miejsca kształtowania tożsamości gdańszczan. Realizacja tego celu będzie polegać na prowadzeniu działalności edukacyjnej, informacyjnej, popularyzatorskiej, integracyjnej dla mieszkańców. W realizacji tego celu będą podejmowane takie działania, które budują i rozwijają w mieszkańcach głębokie i silne poczucie tożsamości i związku z miejscem i społecznością lokalną, jak również ich problemami. Prowadzone działania mają na celu budowę poczucie odpowiedzialności za miasto i jego sprawy, zachęcanie do aktywności na rzecz miasta; stwarzają także różnorodne okazje do rozwijania obywatelskiej aktywności na rzecz Gdańska i mają wymiar partycypacyjny (partnerski).

W prowadzeniu działalności edukacyjnej zakłada się kontynuację, rozpoczętego w 2016 r., bogatego programu wydarzeń towarzyszących wystawom czasowym. Jest on zazwyczaj złożony z dedykowanych tematowi wystawy lekcji muzealnych, wykładów, oprowadzeń kuratorskich po ekspozycji, czy też zajęć dla seniorów (zazwyczaj w formie warsztatów). Ponadto będzie dalej realizowany cykl wydarzeń noszący wspólny tytuł: *Czwartki w Muzeum Gdańska* (wcześniej *Czwartki w Historycznym*), w ramach których goście Muzeum mogą lepiej poznać historię miasta; część zajęć jest organizowana w formie warsztatowej pozwalającej uczestnikom na bezpośrednio obcowanie z przedmiotami ze zbiorów Muzeum.

Plan działalności zakłada również realizację dotychczas organizowanych imprez plenerowych z udziałem rekonstruktorów przy Twierdzy Wisłoujście, wraz z pokazami

dawnych technik rzemieślniczych (np. kowalstwa, szklarstwa, powroźnictwa), które od tego roku są także pokazywane w nowym oddziale Muzeum – Kuźni Wodnej.

W nadchodzących latach konieczne jest dalsze zaangażowanie Muzeum w tworzenie innowacyjnych programów edukacyjnych, zwłaszcza takich, które są ukierunkowane na rozwój osobowy i społeczny osób starszych, bezrobotnych, zagrożonych wykluczeniem społecznym, czy wreszcie na rozwój ogólnej edukacji obywatelskiej, która w zetknięciu z Muzeum, z jego zbiorami i dostępnymi w nim treściami, zawsze powinna być czynnikiem rozwijania i promowania narodowej, lokalnej, ale także europejskiej kultury pamięci.

Na lata 2018–2025 jest planowana zmiana metodyki prowadzonych do tej pory zajęć przez pracowników Działu Edukacji w celu realizacji następujących wytycznych:

- priorytetem edukacyjnym wynikającym z prymarnych funkcji Muzeum jako instytucji będzie udostępnianie, upublicznianie, upowszechnianie oraz uprzystępnianie gromadzonych muzealiów (nie tylko w przestrzeniach Muzeum, ale też poza jego siedzibami),
- celem edukacyjnym będzie umożliwienie krytycznego obcowania z tradycją (materialną i niematerialną) Gdańska poprzez bliski (bezpośredni bądź wirtualny) kontakt z muzealiami, poprzez nie zaś lepszego zrozumienia i odczuwania fenomenu miasta,
- merytoryczne akcenty edukacyjne powinny ogniskować się wokół ogólnej kategorii miejskości (transdyscyplinarny obszar tzw. studiów miejskich), mieszkańców (socjologia przestrzeni miejskiej, psychologia społeczna, antropologia kultury i in.) oraz materialnych śladów zamieszkiwania, tj. rzeczy (obszar kultury materialnej oraz tzw. studiów nad rzeczami),
- wytycznymi dla form i procedur polityki edukacyjnej Muzeum powinny być: nienarzucanie wyborów i pozwolenie na autonomię odbiorcy, eliminacja perswazyjności edukacyjnej, stymulowanie odbiorcy do uczestnictwa poprzez animowanie różnorodnych działań i wydarzeń edukacyjnych oraz intensyfikowanie partycypacji odbiorców, pluralizacja oraz indywidualizacja ofert edukacyjnych,
- zostaną wypracowane rekomendacje dla realizatorów działań edukacyjnych, w których nacisk zostanie położony na to, by edukatorzy występowali jako animatorzy, współuczestnicy aranżowanych sytuacji edukacyjnych, jako empatyczni pomocnicy oraz wrażliwi przewodnicy; edukatorzy mają do spełnienia również ważną misję stymulowania do obcowania z tradycją i uczestnictwa w kulturze (tj. do cyklicznego odwiedzania Muzeum).

4.4. Gromadzenie, opracowanie i udostępnianie zbiorów oraz ich digitalizacja

4.4.1. Gromadzenie zbiorów

W latach 2018–2025 planowane jest prowadzenie systematycznej polityki gromadzenia zbiorów zgodną z przyjętą w 2018 r. Strategią Pozyskiwania i Gromadzenia Zbiorów. Zbiory Muzeum Gdańska powinny być wielotematyczne, zrównoważone w swojej strukturze, nasycone dziełami sztuki, świadectwami kultury materialnej o niekwestionowanej wartości, dokumentami historycznymi. Wysokość budżetu potrzebnego na realizację tego celu, jak

również swobodna realizacja polityki gromadzenia zbiorów mają zasadnicze znaczenie dla wzmocnienia roli Muzeum jako istotnego podmiotu budującego tożsamość jego mieszkańców oraz prestiżu miasta!

Docelowo należy dążyć do wytworzenia sytuacji, w której Muzeum będzie stać na zakup niemal każdego obiektu z przeznaczeniem do tworzonej bądź posiadanych kolekcji bez względu na jego wartość rynkową.

Jednocześnie ważnym zadaniem Muzeum będzie systematyczne gromadzenie „gdańskich pamiątek” – artefaktów znajdujących się w domach gdańszczan, które będą Muzeum przekazywane w ramach prowadzonych akcji.

Zbiory będą nadal systematycznie opracowywane naukowo i udostępniane zarówno na wystawach stałych, czasowych, jak i w ramach portalu dziedzictwo-gdansk.pl. Temu ostatniemu zadaniu służy prowadzona systematycznie digitalizacja zbiorów.

4.4.2. Digitalizacja zbiorów

Zbiory Muzeum Gdańska na koniec 2017 r. obejmowały 16 739 pozycji inwentarzowych, to jest 25 461 sztuk muzealiów. Kolekcje obejmują malarstwo, kartografię, numizmaty, grafikę, zabytki etnograficzne i archeologiczne, wytwory rzemiosła artystycznego, militaria, przedmioty użytkowe, fotografie, zbiory historyczne i przyrodnicze i inne.

Do roku 2016 Muzeum nie prowadziło digitalizacji zbiorów. Od 2016 r. do końca sierpnia 2018 r. zdigitalizowano blisko 4200 muzealiów, w tym znaczną część zbiorów bursztynu, grafik, sreber i etykiet piwnych. Wykonano również dokumentację zbiorów fotografii; ze względu na kwestie formalne związane z prawami autorskimi do utworów możliwe było przeprowadzenie digitalizacji tylko najstarszej części kolekcji.

Online zostało udostępnionych 3705 muzealiów, które zdigitalizowano w ramach zadań „Cyfrowe Dziedzictwo Pomorza – digitalizacja i udostępnianie zbiorów MHMG” i „Cyfrowe Dziedzictwo Pomorza – digitalizacja i udostępnianie zbiorów MHMG – etap II” programu Kultura Cyfrowa w latach 2016 i 2017, finansowanego ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Muzeum dysponuje obecnie pracownią digitalizacji, infrastrukturą informatyczną i pracownikami, którzy są w stanie realizować digitalizację. Muzeum korzysta dodatkowo w ramach projektów z pomocy specjalistów spoza instytucji, którzy od lat współpracują z sektorem kultury.

W latach 2018–2025 zakłada się kontynuację działania polegającego na udostępnianiu około 1500 obiektów rocznie wybranej części zbiorów w możliwie wysokiej jakości. Digitalizacja w pierwszym etapie do 2021 r. obejmie następujące kolekcje:

- malarstwo (przewidywane do przygotowania konserwatorskiego i digitalizacji około 300 obiektów),
- numizmaty (przewidywane do digitalizacji 5000 obiektów, wraz z niezbędnym przygotowaniem konserwatorskim),
- zbiory fotograficzne (przewidywane do digitalizacji 7000 obiektów, z czego 2000 wymaga uregulowania kwestii praw autorskich),

- wystrój Dworu Artusa (blisko 100 obiektów).

Ważnym działaniem będzie także nabycie przez Muzeum licencji/majątkowych praw autorskich do zbiorów fotograficznych. Kolekcja, dla której jest wymagane przeprowadzenie weryfikacji i ewentualnego pozyskania praw, obejmuje blisko 4000 muzealiów.

Udostępnianie ma mieć możliwe szeroki zakres za pośrednictwem własnego serwisu dziedzictwo-gdansk.pl oraz serwisu Wikimedia Commons. Sukcesywne powiększanie zbiorów udostępnionych online pozwoli na utrzymanie zainteresowania użytkowników i wysokiej pozycji wśród czołowych instytucji w kraju zarówno pod względem liczby odwiedzających, jak i udostępnionych zasobów.

4.4.3. Gdańskie Archiwum Historii Mówionej

W latach 2018–2025 planowane jest rozwijanie Gdańskiego Archiwum Historii Mówionej. Muzeum Gdańska w swoich zbiorach ma zacząć archiwum historii mówionej, jakim są 23 relacje biograficzne zarejestrowane w formie audio w 2016 i 2017 r. 22 nagrania powstały w ramach dwóch projektów: „Wspólne pół wieku. Kontynuacja dokumentacji pamięci lokalnej w polsko-niemieckich narracjach” realizowanego przez Fundację Ośrodka KARTA (nagrania udostępnione Muzeum Gdańska na mocy umowy partnerskiej) oraz „Miasto z gruzów. Odbudowa Gdańska oczyma świadków”. Jedno nagranie w całości powstało poza realizowanymi projektami grantowymi.

Głównym zadaniem Archiwum będzie bezpośredni kontakt z mieszkańcami Gdańska i włączanie ich w działalność Muzeum poprzez zbieranie ich relacji oraz eksplorację prywatnych zbiorów. Działanie Archiwum zakłada również otwarcie się na mieszkańców i udostępnienie zgromadzonych zasobów.

U progu trzeciej dekady XXI w. odchodzi od nas najstarsze pokolenie gdańszczyzan, zabierając ze sobą wspomnienia i pamięć o Gdańsku przedwojennym, okresu wojny i pierwszych lat po wojnie. Wspomnienia, a praktycznie nieudokumentowane relacje biograficzne gdańszczyzan niemieckojęzycznych, rozproszonych na obszarze Niemiec, są znane w niewielkim stopniu. Zwłoka związana z wprowadzeniem systematycznego programu nagrań biograficznych najstarszych gdańszczyzan będzie oznaczać często ogromną i nieodwracalną stratę dla dziedzictwa tego miasta.

Główne zadania Gdańskiego Archiwum Historii Mówionej to:

- monitorowanie i kontakt z potencjalnymi kandydatami do nagrań biograficznych,
- nagrywanie relacji biograficznych gdańszczyzan (z uwzględnieniem pierwszeństwa osób w podeszłym wieku),
- opracowywanie nagrań relacji – przygotowywanie materiałów pomocniczych do wykorzystywania nagrań w kolejnych działaniach i prostego poszukiwania zagadnień, jakich relacje dotyczą,
- przygotowywanie do publikacji na podstronie Muzeum Gdańska fragmentów nagrań zarejestrowanych relacji,
- przygotowywanie treści tekstów publikowanych na podstronie Muzeum poświęconej działalności Archiwum,

- prowadzenie ewidencji zarchiwizowanych materiałów,
- pozyskiwanie do digitalizacji zbiorów rozmówców lub obiektów do zasobu Muzeum,
- koordynacja wolontariatu i praktyk studenckich wokół Archiwum,
- pozyskiwanie środków zewnętrznych na działania Archiwum i koordynacja projektów dofinansowanych w ramach programów grantowych,
- kontakt z mediami i przygotowanie materiałów informacyjnych dotyczących funkcjonowania Archiwum.

Program budowy Gdańskiego Archiwum Historii Mówionej jest odpowiedzią na istniejącą potrzebę rejestracji relacji gdańszczyzan, a z drugiej strony budowy pamięci kolektywnej i indywidualnej mieszkańców miasta.

4.5. Działalność naukowa

Ponieważ jednym z głównych kierunków działania na lata 2018–2025 będzie przekształcenie Muzeum Gdańska w centrum wiedzy o Gdańsku, planowane jest także prowadzenie ożywionej działalności naukowej, popularnonaukowej i wydawniczej opartej na systematycznie gromadzonym materialnym i niematerialnym dziedzictwie.

4.5.1. Konferencje naukowe

Planowana jest organizacja raz w roku dużej naukowej konferencji dotyczącej wybranego zagadnienia z dziejów miasta. Zaplanowano między innymi następujące wydarzenia:

- 2019 r. – konferencja pt. „Między prowincjonalizmem a nowoczesnością – Gdańsk w XIX wieku”
Uczestnicy konferencji podejmą próbę odpowiedzi na pytanie, czy Gdańsk w XIX w. był miastem nowoczesnym. Jakie były przyczyny i symptomy prowincjonalizacji Gdańska w tym okresie. Które z elementów gdańskiej rzeczywistości należy uznać za nowoczesne. Istotne będzie porównanie z innymi ośrodkami, które w XIX w. rozwijały się szybciej od Gdańska (np. Łódź, Szczecin, Bydgoszcz, Wrocław) oraz wskazanie na czynniki rozwoju tych miast. Konferencja zostanie zorganizowana w 150 rocznicę uruchomienia pierwszego nowoczesnego systemu wodociągów i kanalizacji w Gdańsku (1869),
- 2020 r. – konferencja pt. „II Wolne Miasto” (tytuł roboczy)
Do udziału w konferencji zostaną zaproszeni uczestnicy z różnych ośrodków badawczych w Polsce i Niemczech, pozwoli to na zaprezentowanie w wielowątkowy sposób, uwzględniając różne punkty widzenia (polski i niemiecki), stosunkowo krótką, ale skomplikowaną historię Wolnego Miasta. Przewiduje się obrady w kilku blokach tematycznych dotyczących zagadnień politycznych, gospodarczych, kulturalnych i architektoniczno-urbanistycznych,
- 2021 r. – konferencja pt. „Historia i wnętrza Ratusza Głównego Miasta”
Konferencja będzie stanowić podsumowanie dotychczasowej wiedzy na temat historii Ratusza Głównego Miasta i jego wnętrza. Ważnym elementem tego projektu będzie zaprezentowanie zabytkowych wnętrz w ratuszach w innych miastach, takich jak Lubeka, Brema, Brugia czy Toruń, i porównanie ich z gdańskim Ratuszem Głównomiejskim. W

czasie konferencji oprócz tradycyjnych sesji wykładowych będą się również odbywać panele dyskusyjne,

- 2022 r. – konferencja pt. „Gdański Dwór Artusa” (tytuł roboczy)
Podczas konferencji naukowej zostaną zaprezentowane wystąpienia poświęcone wystrojowi i wyposażeniu Wielkiej Hali, pod dyskusję zostaną poddane także symulakry (wielkoformatowe rekonstrukcje barwne niezachowanych obrazów olejnych) i zasadność ich dalszego eksponowania.

4.5.2. Wydawnictwa

Innym polem aktywności Muzeum jest działalność wydawnicza, która od trzech lat jest sukcesywnie rozbudowywana i rozszerzana. Wydawnictwa otrzymują nową, starannie dobraną szatę graficzną, której zadaniem jest wyróżnienie ich jako publikacji Muzeum Gdańska. Również dużą uwagę przywiązuje się do publikacji przewodników o oddziałach Muzeum oraz prac popularnonaukowych. Docelowo planuje się, aby każdy oddział miał przewodniki w językach polskim oraz niemieckim i angielskim i aby przewodnik o całym Muzeum ukazał się w kilku wersjach językowych.

Teksty przygotowane w ramach prac przy przewodnikach zostaną docelowo wykorzystane do przygotowania zawartości aplikacji mobilnych oraz audioprzewodników dla różnych grup wiekowych.

W latach 2018–2025 są planowane między innymi wymienione poniżej publikacje, w przypadku niektórych proces wydawniczy został już rozpoczęty.

4.5.2.1. Publikacje cykliczne

- „Historia gdańskich dzielnic” – projekt wystawienniczo-edukacyjny „Historie gdańskich dzielnic” został zapoczątkowany wystawą plenerową „Chełm” i towarzyszącymi jej wykładami w 2017 r. oraz publikacją wydaną w 2018 r. Kolejne planowane tomy to: t. 2 – Stare Przedmieście (2019), t. 3 – Nowy Port (2020), t. 4 – Siedlce wraz z Emaus i Krzyżownikami (2021), t. 5 – Orunia (2022), t. 6 – Zaspą (2023), t. 7 – Wisłoujście (2024), t. 8 – Biskupia Górka z przyległościami (2025),
- „Portrety ulic i placów gdańskich” – część 1: Ulice Piwna i Chlebnicka, część 2: Ulica Ogarna (w kolejnych latach dalsze ulice).

4.5.2.2. Publikacja katalogów wystaw, między innymi:

- „Narodziny big-beatu”,
- „Trójmiejska scena alternatywna”,
- „Gdańskie kościoły w latach 1945–1989” (tytuł roboczy),
- „Dzieje Bractw gdańskiego Dworu Artusa”,
- „Architektura trójmiejskich szkół (XIX–XXI w.)”,
- „Gdańskie szpitale”,
- „Gdańsk – miasto garnizonowe (1793–1920)”,
- „Bursztyn dla zdrowia i urody”.

4.5.2.3. Wydawnictwa pokonferencyjne (tytuły robocze):

- Między prowincjonalizmem a nowoczesnością – Gdańsk w XIX wieku,
- II Wolne Miasto Gdańsk,
- Historia i wnętrza Ratusza Głównego Miasta.

4.5.2.4. Katalogi zbiorów (tytuły robocze):

- katalog zbiorów: Złotnictwo,
- katalog zbiorów: Zegary wieżowe,
- katalog zbiorów Muzeum Bursztynu (cz. 1 – zbiory przyrodnicze, cz. 2 – zbiory sztuki dawnej).

4.5.2.5. Publikacje naukowe:

- „Kronika Gdańska”, t. 1–2,
- „Gdańskie kąpieliska morskie do 1870 r.”,
- „Architektura i urbanistyka Wolnego Miasta Gdańska (1920–1933)”,
- „Historia Poczty Polskiej, t. 1 – Historia Poczty”,
- „Historia Poczty Polskiej, t. 4 – Stemple i pieczęcie”,
- „Słownik bursztynników” (udostępnienie na platformie cyfrowej),
- Gdańskie źródła historyczne, cz. 1 – „*Privilegia Casimiriana*. Przywileje króla Kazimierza IV Jagiellończyka dla Gdańska w okresie wojny trzynastoletniej”.

4.5.3. Gedanopedia

Gedanopedia to portal internetowy przeznaczony dla encyklopedystów chcących rozwijać *Encyklopedię Gdańską*, a także baza rzetelnej wiedzy dla użytkowników Internetu. *Encyklopedia Gdańska* jest tworzona przez Fundację Gdańską od roku 2009. Muzeum Gdańska w 2018 r. została główną instytucją zarządzającą projektem. W Gedanopedii udostępniono do tej pory 5000 haseł, a rocznie jest tworzonych blisko 496 nowych.

W kolejnych latach Muzeum planuje utrzymanie oraz dalszy rozwój Gedanopedii, przy zagwarantowaniu wysokiego poziomu naukowego.

Strategia rozwoju Gedanopedii najbliższych latach zakłada realizację następujących celów:

- zniesienie ograniczeń do ponownego wykorzystywania przez użytkowników Internetu,
- zapewnienie otwartości zawartych danych,
- zwiększenie zainteresowania użytkowników poprzez zwiększenie liczby użytkowników odwiedzających Gedanopedię w okresie 3 lat o 50%,
- zwiększenie zaangażowania gdańszczan w tworzenie Gedanopedii,
- powiązanie marki Gedanopedii z Muzeum Gdańska i jego zasobami.

Konieczna będzie także modyfikacja portalu Gedanopedia i w związku z tym niezbędne jest przeprowadzenie analizy możliwości i kosztów zmian istniejącego portalu w porównaniu z budową nowego serwisu i migracji danych. Innym ważnym działaniem niezbędnym do

dalszych prac jest organizacja warsztatów docelowymi z grupami użytkowników w celu skonfrontowania planowanego zakresu zmian i określenia innych cech i funkcjonalności oczekiwanych przez tych użytkowników.

4.6. Działalność konserwatorska

Działalność konserwatorska Muzeum Gdańska będzie skoncentrowana na trzech zespołach zagadnień. Głównym z nich będzie remontowanie lub systematyczne konserwowanie obiektów architektonicznych, którymi administruje Muzeum (np. Wielki Młyn, Kuźnia Wodna w Oliwie, zespół zabudowy grupy użytkowników Twierdzy Wisłoujście, fasada Domu Uphagena, elewacje Ratusza od strony dziedzińca). Wykonanie tego rodzaju zadań wymaga dodatkowych środków finansowych.

Kolejnym polem aktywności zaplanowanym na najbliższy okres będzie poddanie rekonservacji wystroju stropu Ratusza Głównomiejskiego; jest to zadanie niezmiernie ważne i skomplikowane, a z uwagi na przewidywane koszty niemożliwe do realizacji bez finansowego wsparcia zewnętrznego. Rekonservacji wymaga pomieszczenie Wielkiego Krzysztofa, konserwacji zaś wewnątrz Małego Krzysztofa, również te zadania wymagają znacznych środków finansowych.

Stale zwiększany budżet Działu Konserwacji pozwoli w najbliższych latach na systematyczną konserwację muzealiów, zadania te do 2016 r. nie miały niemal żadnego finansowania. Wśród zadań konserwatorskich znajdzie się również stały dozór nad zabytkowymi wnętrzami oddziałów muzealnych. Zapewnienie im należytej ochrony będzie wymagać zabezpieczenia aparatury umożliwiającej systematyczne monitorowanie warunków (poziomu wilgotności i właściwej temperatury).

4.7. Kultura carillonowa

Zadaniem realizowanym stale przez Muzeum jest promowanie kultury carillonowej, stanowiącej niematerialne dziedzictwo Gdańska i wyróżniającej go spośród innych polskich miast. Popularyzacji kultury carillonowej służy również mobilny carillon „Gdańsk” stanowiący własność Muzeum. Dzięki koncertom odbywającym się w Gdańsku i w innych miastach rośnie świadomość muzycznego dziedzictwa grodu nad Motławą.

4.8. Obchody 50-lecia Muzeum Gdańska

W roku 2020 Muzeum będzie obchodzić 50-lecie swojego istnienia. W związku z tym jest planowane zorganizowanie wydarzeń oraz projektów, które pozwolą na:

- podsumowanie dorobku i osiągnięć Muzeum w minionym okresie (wydawnictwo),
- refleksję i dyskusję na temat dalszych kierunków rozwoju i działalności Muzeum,
- wydanie okazjonalnego wydawnictwa ze wspomnieniami na temat Muzeum,
- uhonorowanie zasłużonych osób i pracowników w działalności Muzeum.

5. Współpraca ogólnopolska i międzynarodowa

Muzeum Gdańska od wielu lat systematycznie współpracuje z instytucjami muzealnymi, archiwami, bibliotekami, stowarzyszeniami, organizacjami, osobami prywatnymi w Polsce i za granicą, ich lista obejmuje kilkadziesiąt pozycji. Wiele realizacji statutowych zadań muzealnych jest prowadzonych dzięki wsparciu merytorycznemu i organizacyjnemu swoich licznych partnerów. Nadal ważnym zadaniem w kolejnych latach pozostanie kontynuowanie dotychczasowej współpracy i rozszerzanie kręgu współpracujących osób i instytucji.

5.1. Współpraca z gdańszczyzanami mieszkającymi poza granicami kraju

Muzeum Gdańska podejmie starania pogłębienia współpracy z gdańszczyzanami zamieszkującymi poza miastem (w tym jego dawnymi mieszkańcami), da to możliwość udokumentowania ich losów w formie nagrań. Zachęci również gdańszczyzan oraz stworzy im możliwość przekazywania pamiątek dokumentujących losy mieszkańców i historię miasta.

5.2. Realizacja projektów międzynarodowych

W latach 2018–2025 jest planowana realizacja wymienionych poniżej projektów międzynarodowych:

5.2.1. Projekt „ArcheoBalt. Laying fixed foundations for innovative Archeotourism: a new 'green' Archeoroute in the Southern Baltic Sea Region”

ArcheoBalt to 3-letni projekt dofinansowany ze środków Programu Południowy Bałtyk 2014–2020. W ramach projektu wartego ponad 2 mln euro Muzeum Gdańska, wraz z Uniwersytetem Gdańskim, Uniwersytetem w Aarhus, Muzeum Bornholmu (Dania) i Uniwersytetem w Lund (Szwecja), stworzy pierwszą ekologiczną trasę archeoturystyczną, która w założeniu ma promować Twierdzę Wisłoujście w Gdańsku – oddział Muzeum Gdańska.

Projekt jest adresowany do mieszkańców regionu południowego Bałtyku – niezależnie od ich wieku, płci czy ograniczeń ruchowych, skupia się na aspektach związanych z organizacją turystyki (np. wydłużeniem sezonu turystycznego) poprzez wiele narzędzi, takich jak: aplikacje internetowe, publikacje popularnonaukowe i naukowe, gry planszowe, międzynarodowe, letnie badania archeologiczne, które będą otwarte dla zainteresowanych, oraz festiwale rekonstrukcyjne dla mieszkańców i turystów odwiedzających Gdańsk. Takie same działania, z udziałem pracowników Muzeum Gdańska, odbędą w Szwecji oraz Danii. Wszystkie narzędzia będą służyć także promocji Gdańska i jego dziedzictwa na arenie międzynarodowej.

Dzięki projektowi Muzeum Gdańska zakupi niezbędne wyposażenie (np. mobilne kontenery, gabloty wystawiennicze, drewniane ławy umożliwiające odpoczynek w strefie relaksu), a także dokona rewitalizacji ruin koszar napoleońskich na Szańcu Wschodnim, w których powstanie wystawa dotycząca wspólnego dziedzictwa południowego Bałtyku.

Projekt ma też element pionierski, w odnowionych bowiem koszarach turyści będą mogli skorzystać z gier opierających się na rozszerzonej rzeczywistości, dzięki którym będzie można wirtualnie zwiedzać obiekt nawet wówczas, gdy będzie on zamknięty dla ruchu turystycznego, czyli w czasie okresu ochronnego nietoperzy. Dzięki przygotowanym

programom widz przeniesie się do zabytku w czasach jego świetności (XVII w.), a także pozna zabytki w Szwecji i Danii.

Projekt zakłada kontynuowanie działań do 2026 r., minimum 5% wzrost ruchu turystycznego każdego roku i rozszerzenie działań na Litwę oraz Niemcy. Przez pięć lat efekty projektu będą udostępniane bezpłatnie, mimo to będzie prowadzona analityka ruchu turystycznego w poszczególnych miejscach (Twierdza Wisłoujście, wyspa Bornholm, Lund w Szwecji).

5.2.2. Projekt „MEMORY. Make European Memory Our Responsibility Towards Youth” finansowany z projektu UE EUROPE FOR ITS CITIZENS

W ramach wcześniejszego zaangażowania europejskiego oraz w celu zachęcenia udziału społeczności lokalnej (wszystkie grupy wiekowe, równy udział płci, uwzględniono udział osób wykluczonych i niepełnosprawnych) w projektach współpracy i inicjatywach międzynarodowych Communauté Urbaine de Dunkerque ściśle współpracowała z lokalnymi i europejskimi partnerami przy opracowaniu projektu mającego na celu rozwój mobilności obywatelskiej wokół tematu „pamięci”, ze szczególnym uwzględnieniem młodych ludzi. Inicjatywa ta opiera się na historycznym partnerstwie z Rostockiem, oprócz niedawnych projektów współpracy transgranicznej (Ypres w ramach europejskiego ugrupowania współpracy terytorialnej) i ponadnarodowej, jak w przypadku Gdańska.

Projekt będzie obejmował wiele inicjatyw, w tym organizację dwóch międzynarodowych sympozjów w 2019 r. w Rostocku i w maju 2019 r. w Dunkierce, do których zostaną dodane dwa seminaria dla młodzieży organizowane przez CEFIR, spotkanie inauguracyjne projektu w Ypres oraz końcowe spotkanie zaplanowane w Gdańsku.

W ramach projektu Muzeum Gdańska i jego oddział Muzeum Poczty Polskiej w Gdańsku będzie współpracowało z władzami Dunkierki oraz Ypres (Francja), Rostoku (Niemcy) oraz NGO's z Francji. Projekt zakłada współpracę muzeów związanych z tematyką II wojny światowej.

5.2.3. Projekt „Connected by amber. Joint actions to share the amber heritage”

W ramach Programu Współpracy Transgranicznej Muzeum Gdańska wraz z Muzeum Światowego Oceanu w Kaliningradzie złożyło wniosek o dofinansowanie projektu, którego głównym celem będzie zachowanie i utrwalenie wspólnego dziedzictwa związanego z bursztynem.

Muzeum Gdańska dzięki projektowi stworzy nowoczesną, kompleksową i dostępną dla wszystkich ekspozycję stałą Muzeum Bursztynu w Wielkim Młynie. Jednym z celów projektu jest wypracowanie wspólnych dobrych praktyk projektowania bez barier budynków i ekspozycji muzealnych. Zgodnie z tymi praktykami zostanie stworzona ekspozycja stała uwzględniająca potrzeby wszystkich odbiorców. Na podstawie stworzonego scenariusza wystawy stałej i koncepcji scenograficznej na dwóch piętrach Wielkiego Młyna, na powierzchni ponad 800 m², powstanie atrakcyjna wystawa stała łącząca zaskakujące elementy scenograficzne, najwyższej jakości gabloty muzealne dostosowane do rodzaju

przechowywanych zabytków, stanowiska edukacyjne i nowoczesne multimedia, dzięki którym będzie można poznać nie tylko genezę bursztynu i jego występowanie w przyrodzie, sposoby obróbki i wyroby artystyczne, lecz także zajrzeć do zaginionej bursztynowej komnaty.

W ramach działań inwestycyjnych zostanie wykonana instalacja elektryczna i teletechniczna wystawy oraz projekt wykonawczy wystawy. Projekt obejmuje także wymianę wystaw czasowych pomiędzy partnerami oraz działania promocyjne. Partner rosyjski wykona dokumentację techniczną dla historycznego budynku Manufaktury Bursztynu w Kaliningradzie oraz prace budowlane przy obiektach technicznych na zapleczu Manufaktury, gdzie będzie prezentował wystawy czasowe oraz stworzy pracownię konserwacji.

6. Inne planowane działania w latach 2018–2025

6.1. Polityka kadrowa

Plan działalności na lata 2018–2025 w zakresie polityki kadrowej zakłada prężny rozwój Muzeum oparty na indywidualnym rozwoju pracowników oraz kontynuację polityki wspomagania działań i inicjatyw indywidualnych lub zespołowych pracowników. Status muzeum rejestrowanego nakłada na Muzeum Gdańska obowiązki utrzymania wysokiego poziomu merytorycznego. Muzeum dysponuje bardzo dobrą kadrą pracowników, uwagę zwraca bardzo duża liczba osób posiadających stopień naukowy doktora i pracowników z wyższym wykształceniem.

Konieczne jest jednak dalsze podejmowanie działań na rzecz wspomagania rozwoju naukowego pracowników (poprzez uzyskiwanie stopni naukowych, certyfikatów, podejmowania studiów podyplomowych czy kursów doskonalących), zwiększenie liczby i skali projektów naukowych realizowanych przez lub przy współudziale zewnętrznych współpracowników. Taka aktywność w sposób znaczący przyczyni się do kreowania silnej pozycji Muzeum.

Rozwój Muzeum Gdańska wiąże się ściśle ze wzrostem kompetencji zawodowych personelu muzealnego wszystkich szczebli. Dlatego ważne jest również tworzenie możliwości wymiany wiedzy, opinii i doświadczeń dla wszystkich pracowników muzeum oraz by tymi działaniami objąć również pracowników tzw. pierwszego kontaktu.

Realizacja dalszych różnorodnych działań Muzeum nie będzie możliwa bez wzmocnienia kadrowego niektórych komórek organizacyjnych, szczególnie tych mających obsadę jednoosobową. Dotyczy to między innymi oddziałów: Twierdza Wisłoujście, Wartownia nr 1 na Westerplatte, Kuźnia Wodna w Oliwie czy Działu Kadr. Kadrowego wzmocnienia wymagają również oddziały: Muzeum Poczty Polskiej, Muzeum Nauki Gdańskiej i Dom Uphagena mające jednoosobową obsadę merytoryczną.

6.2. Wprowadzenie systemu oceny pracowników

Jednym z ważnych planowanych działań mających na celu zapewnienie instytucji zmotywowanej kadry o wysokich kompetencjach zawodowych, sprawnie i z zaangażowaniem realizującej cele i zadania służące rozwojowi Muzeum, jest wdrożenie motywującego

systemów wynagradzania. Z tego względu jest planowane jak najszybsze wprowadzenie systemu okresowej oceny pracy pracowników powiązanego z wysokością nagród, pozwalającego na ocenę indywidualnego wkładu i efektów pracy, stopnia złożoności realizowanych zadań oraz konkretnych osiągnięć w pracy każdego z pracowników.

6.3. Zmiany struktury organizacyjnej

W celu realizacji przedłożonych planów konieczna jest dalsza modyfikacja struktury organizacyjnej Muzeum idąca w kierunku zwiększania rozpiętości kierowania. Ważne jest utworzenie nowego pionu – konserwatorskiego, a także wysokie usytuowanie w strukturze organizacyjnej osoby pełniącej funkcję głównego konserwatora, któremu podlegałyby tematy związane z konserwacją zabytkowych budowli, jak również konserwacją zbiorów. Jednocześnie jest planowana likwidacja działu inwestycyjnego, którego dokumentacja i część obowiązków zostałyby przejęte przez nowo tworzony pion konserwatorski. Zwiększenie rozpiętości kierowania sprzyja procesowi decentralizacji oraz delegowania władzy i odpowiedzialności na niższe szczeble. Umożliwi to skuteczniejszą realizację budżetu zadaniowego oraz większą samodzielność średniej kadry zarządzającej.

Intensyfikacja działalności wystawienniczej wskazuje także na pilną potrzebę powołania działu wystawienniczego, koordynującego działania w tym zakresie w całej instytucji. W nowym schemacie organizacyjnym konieczne jest także wyodrębnienie komórki odpowiedzialnej za prowadzenie archiwum oraz public relations.

6.4. Powołanie Towarzystwa Przyjaciół Muzeum Gdańska

Dla muzeów – jako szczególnych instytucji kultury – ważne jest, aby kształtować kontakt z własnymi zbiorami, z własną działalnością naukowo-badawczą, edukacyjną, wykorzystując w tym względzie takie instrumenty społecznej komunikacji, jak debata czy dialog społeczny. Do rozwoju takich form działania Muzeum Gdańska wydaje się istotne stworzenie organizacji niezależnej od administracji muzealnej w formie klubu lub towarzystwa, którego zadaniem będzie tworzenie przestrzeni do wymiany myśli i opinii na temat dotychczasowej działalności Muzeum, ale także do wypracowywania nowych kierunków rozwoju i konsultacji konkretnych projektów. Powstanie takiej instytucji przy Muzeum służyłoby prowadzeniu długofalowej i aktywnej współpracy z przedstawicielami różnych środowisk.

W zamian za aktywne uczestnictwo w działalności takiego stowarzyszenia przysługiwałyby pewne przywileje, takie jak udział w zamkniętych dedykowanych wydarzeniach, zniżki przy wstępie do Muzeum, dodatkowe pakiety promocyjne itp. Przy sukcesie takiego pomysłu w przyszłości środowiska lokalne mogłyby mieć większy wpływ na kształtowanie działalności Muzeum. Z drugiej strony taka organizacja stanowiłaby instytucję wspomagającą Muzeum w formie finansowej, wolontariatu, jej członkowie mogliby społecznie przejąć opiekę nad wybranymi tematami, kreować własne inicjatywy itp.

6.5. Poszerzanie dostępności

Obecnie Muzeum Gdańska jest przygotowane do obsługi osób z niepełnosprawnością, osób i rodzin z małymi dziećmi jedynie w oddziale Ratusz Głównego Miasta. W najbliższym okresie konieczne jest podjęcie działań umożliwiających poszerzenie dostępności i dostosowanie w tym zakresie kolejnych oddziałów, przede wszystkim Dworu Artusa, a po nim następnych.

6.6. Zmiana wizerunku i oferty sklepów muzealnych

Plan działalności Muzeum na najbliższe lata zakłada także zmianę polityki dotyczącej produktów oferowanych w sklepikach muzealnych poprzez rezygnację z produktów sprzedawanych w formie komisowej na rzecz dedykowanych, zamawianych pamiątek związanych z oddziałami Muzeum lub realizowanymi właśnie projektami.

7. Realizacja strategii typu konkurencyjnego

W ramach realizacji strategii typu konkurencyjnego, polegającego na eliminowaniu słabych stron funkcjonowania muzeum, planuje się m.in. uporządkowanie archiwum zakładowego, uprządkowanie biblioteki muzealnej oraz zapewnienie zaplecza magazynowego dla zbiorów oraz magazynów sprzętu muzealnego.

8. Zakończenie

Celem zaproponowanych działań długofalowych jest dalsze przekształcanie instytucji w nowoczesne muzeum realizujące wiele różnych funkcji, w tym najistotniejszą – budowanie tożsamości mieszkańców miasta oraz edukowanie zwiedzających na temat dziejów i kultury Gdańska. Główne kierunki aktywności Muzeum Gdańska w latach 2018–2025 będą nakierowane na realizację wymienionych działań, których realizacja będzie zależeć od uzyskanego dofinansowania ze strony organizatora lub pozyskania dodatkowych funduszy w ramach finansowania zewnętrznego.

Waldemar Osjowski